

Y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol – 17 Ionawr 2024

Gweinidog yr Economi, a Dirprwy Weinidog y Celfyddydau Chwaraeon a Thwristiaeth

Memorandwm ar gynigion y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2024-25

1.0 Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn rhoi gwybodaeth i'r Pwyllgor am ein cynlluniau gwariant fel Gweinidog yr Economi a Dirprwy Weinidog y Celfyddydau, Chwaraeon a Thwristiaeth mewn perthynas â chyllidebau diwylliant, creadigol, treftadaeth a chwaraeon o fewn ein portffolio. Amlinellir y cynlluniau gwariant yn y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2024-25, a gyhoeddwyd ar 19 Rhagfyr 2023. Mae'r papur hwn hefyd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd penodol sydd o ddiddordeb i'r Pwyllgor.

Ceir dadansoddiad o'r newidiadau i'r dyraniadau cyllidebol (fel y bo'n berthnasol i'r Celfyddydau, Diwylliant, Treftadaeth, Diwydiannau Creadigol a Chwaraeon) yn ôl maes gwariant, Cam Gweithredu, a Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer 2023-24 ac yn y dyfodol yn **Atodiad A**.

Ceir hefyd sylwebaeth yn esbonio'r newidiadau i bob Cam Gweithredu sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn yn **Atodiad B**. Rhoddwyd esboniad naratif tryloyw i egluro unrhyw gynnydd a gostyngiad, lle na chânt eu cwmpasu yn y papur tystiolaeth. Dim ond y cyllidebau y creffir arnynt fel rhan o waith y pwyllgor hwn a ddisgrifir. Ceir rhagor o fanylion am benderfyniadau cyllidebol yn yr wybodaeth ddiweddaraf am feysydd sydd o ddiddordeb i'r Pwyllgor.

1.1 Sylwebaeth ar Gamau Gweithredu a manylion dyraniadau'r Llinell Wariant yn y Gyllideb Cyllideb Adnoddau a Chyfalaf – Prif Grŵp Gwariant yr Economi

Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o gynlluniau dangosol ar gyfer Prif Grŵp Gwariant yr Economi a gyhoeddwyd yng Nghyllideb ddrafft 2024-25.

Prif Grŵp Gwariant yr Economi – Crynodeb	2024-25 Cyllideb Derfynol Ddangosol Chwefror 2023 a Ailddatganwyd	2024-25 Newidiadau	2024-25 Cyllideb Ddrafft Rhagfyr 2023
Adnoddau	482,434	-43,532	438,902
Cyfalaf	100,492	2,000	102,492
Cyfanswm y Gyllideb Adnoddau a Chyfalaf	582,926	-41,532	541,394
Gwariant a Reolir yn Flynyddol - Adnoddau	58,525	0	58,525
Gwariant a Reolir yn Flynyddol - Cyfalaf	0	0	0
Cyfanswm y Gwariant a Reolir yn Flynyddol	58,525	0	58,525
Cyfanswm – Prif Grŵp Gwariant yr Economi	641,451	-41,532	599,919

Adnoddau

Pennir Cyllideb Adnoddau o £438.902m ar gyfer yr Economi yn 2024-25.

Mae'r Gyllideb Adnoddau ar gyfer Prif Grŵp Gwariant yr Economi wedi gostwng £43.532m yn 2024-25 o'i chymharu â llinell sylfaen cyllideb derfynol ddangosol 2024-25.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymarfer ailflaenoriaethu yn sgil cyhoeddi datganiad yr Hydref er mwyn rhyddhau cyllid o bortffolios i'w ailddyrrannu o fewn Llywodraeth Cymru o ganlyniad i'r pwysau cynyddol ar gyllideb Llywodraeth Cymru a gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei chyllideb ar 19 Rhagfyr am fod y gyllideb hon yn rhoi cymaint o gymorth â phosibl i roi ein gwasanaethau cyhoeddus, pobl, busnesau, a'n cymunedau yn gyntaf.

O ganlyniad i ail-lunio cyllidebau Llywodraeth Cymru, mae'r Gyllideb Adnoddau ar gyfer Prif Grŵp Gwariant yr Economi wedi gostwng £43.532m yn 2024-25 o'i chymharu â llinell sylfaen cyllideb derfynol ddangosol 2024-25. Daw dyraniad o £6.4m o'r cronfeydd canolog wrth gefn ar gyfer rhaglen y Gororau, sy'n cael ei wrthbwysu drwy ddychwelyd £49.932m ar gyfer cyfraniad Prif Grŵp Gwariant yr Economi i'r cronfeydd wrth gefn.

Crynoir y newidiadau hyn i linellau yn y gyllideb sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn yn **Atodiad A** ac **Atodiad B**.

Cyfalaf

Ceir cyllideb gyfalaf o £102.492m ar gyfer Prif Grŵp Gwariant yr Economi yn 2024-25. Cafwyd cynnydd o £2m o ganlyniad i ad-dalu Trafodiad Ariannol ar gyfer Prosiect Cadence.

Gwariant a Reolir yn Flynyddol

Mae cyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol o £58.525m yn darparu ar gyfer taliadau sydd y tu hwnt i reolaeth y portffolio, megis amhariadau ar y portffolio eiddo a newidiadau ym mhriadau pensiwn ar gyfer Amgueddfa Cymru, Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Chwaraeon Cymru a Gyfa Cymru. Cytunir ar y gyllideb hon â'r Trysorlys bob blwyddyn a chaiff ei chyllido'n llawn. Mae ffigurau Gwariant a Reolir yn Flynyddol y Gyllideb ddrafft yn adlewyrchu'r rhagolygon a gyflwynwyd i'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ym mis Medi 2023.

Rhagolwg 2023-24

Fel yr amlinellir yn **Atodiad A**, y rhagolwg o'r alldro refeniw ar gyfer 2023-24 yw £130.704m, o gymharu â'r Gyllideb Atodol Gyntaf o £130.727m.

Y rhagolwg o'r alldro cyfalaf ar gyfer 2023-24 yw £48.358m, o gymharu â'r Gyllideb Atodol Gyntaf o £50.939m. **Mae'r amrywiant o ganlyniad i benderfyniad i ad-dalu £3m o Gyfalaf Trafodiadau Ariannol yn gynnar oddi wrth Undeb Rygbi Cymru a phwysau o £0.6m ar Gefnogaeth i Ddiwylliant Lleol a Chwaraeon mewn perthynas â phrosiectau o dan y Cytundeb Cydweithio a ailbroffiliwyd.**

Alldro Terfynol 2022-23

Nodwyd alldro o £137.263m yn erbyn cyllidebau adnoddau diwylliant, treftadaeth, a chwaraeon ar gyfer y flwyddyn ariannol 2022-23.

Nodwyd alldro o £41.408m yn erbyn cyllidebau adnoddau diwylliant, treftadaeth, a chwaraeon ar gyfer y flwyddyn ariannol 2022-23.

1.2 Newidiadau Cyllidebol

Adnoddau

Mae'r Gyllideb Adnoddau ar gyfer y cyllidebau sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn wedi gostwng £15.579m yn 2024-25 o'i chymharu â llinell sylfaen cyllideb derfynol ddangosol a ailddatganwyd. Mae'r gostyngiadau yn ymwneud â lleihau symiau o ganlyniad i ymarfer ailflaenoriaethu Llywodraeth Cymru.

Fel rhan o gyfraniad Prif Grŵp Gwariant yr Economi tuag at yr ymarfer ailflaenoriaethu, bu gostyngiad o 10.5% mewn refeniw i Cymru Greadigol a phob un o'r Cyrff Hyd Braich ym maes Diwylliant a Chwaraeon, sef Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Amgueddfa Cymru, Cyngor Celfyddydau Cymru, Chwaraeon Cymru a Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru. Mae Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru a Cadw wedi wynebu gostyngiad uwch o 22%. O ran Cadw, bydd y gallu i gynhyrchu incwm ychwanegol drwy godi taliadau mynediad i henebion yn helpu i dalu am rywfaint o'r pwysau chwyddiannol ychwanegol a wyneba.

Mae'r dyraniad o £14m ar gyfer diwylliant o dan y Cytundeb Cydweithio yn y flwyddyn ariannol 2024-25 heb ei newid i raddau helaeth, ac eithrio gostyngiad o £1.233m tuag at y Strategaeth Ddiwylliant a £0.140m yn erbyn enwau lleoedd Cymru a chymorth i'r sector Treftadaeth. Mae gostyngiad o £0.376m wedi cael ei gymhwyso at y rhaglen Cyfuno a £0.327m yn erbyn yr Oriel Celf Gyfoes Genedlaethol, ond bydd y broses gyflawni yn parhau o hyd.

Amlinellir rhagor o fanylion am gyllido o fewn Llinellau Gwariant yn y Gyllideb (sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn) isod. Mae fy swyddogion yn ymgymryd â gwaith manwl fel rhan o'r broses cynllunio busnes ar gyfer 2024/25 ac felly, rydym wedi cadw'r naratif ar lefel gyffredinol.

Mae buddsoddi yn ein hasiantaethau mewnol, sefydliadau cenedlaethol a sectorau lleol yn hollbwysig ac mae'n cydnabod pwysigrwydd y celfyddydau, diwylliant, chwaraeon, a threftadaeth i'n nodau llesiant. Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu; Cymru iachach a Chymru o gymunedau cydlynus.

Mae buddsoddi yng nghynaliadwyedd ein sefydliadau cenedlaethol yn yr hirdymor yn dangos ein hymrwymiad i warchod ein diwylliant a'n treftadaeth ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol ac mae ein hymrwymadau i'r sefydliadau hyn yn adlewyrchu'r cymunedau amrywiol ledled Cymru yn well. Mae datgarboneiddio yn flaenoriaeth ar gyfer y penderfyniadau ar y gyllideb er mwyn sicrhau [Cymru Sero Net](#) a bydd hyn yn galluogi'r sefydliadau i fynd i'r afael â phryderon amgylcheddol, yn enwedig allyriadau CO2 ac effeithlonrwydd ynni. Yn ystod y pandemig, mae'r sefydliadau wedi addasu eu harlwy

i'r cyhoedd drwy sicrhau bod mwy o'u casgliadau ar gael yn ddigidol a dechrau cynnig rhaglenni addysgu a difyrru ar-lein fel y gallai unigolion a theuluoedd fwynhau diwylliant a threftadaeth yn y cartref. Bydd y cyllidebau cyfalaf yn ei gwneud yn bosibl i fuddsoddi rhagor mewn technoleg at ddibenion adfer, mynediad ehangach a gwarchod y casgliadau. Mae'r dyraniadau ychwanegol o dan y Cytundeb Cydweithio yn arbennig o bwysig o ran helpu i sbarduno'r mentrau hyn.

Asiantaethau mewnol:

Mae brand Cymru Greadigol yn cefnogi'r strategaeth ryngwladol o godi proffil Cymru yn y byd, nid yn unig fel canolfan ar gyfer rhagoriaeth greadigol, ond fel lle gwych i ymweld a byw. Mae buddsoddiad creadigol a diwylliannol yn hollbwysig o ran adfywio ledled Cymru a bydd cyllid cyfalaf o £15m dros dair blynedd yn cefnogi cynyrchiadau a mentrau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Mae rhaglenni datblygu a chadwraeth sylweddol yn yr arfaeth ar gyfer ein safleoedd treftadaeth, gyda chyllideb o £30m i Cadw dros dair blynedd, gan gynnwys gwaith datblygu mawr yng Nghastell Caerffili.

Sefydliadau diwylliannol cenedlaethol:

Yn 2024-25 byddwn yn darparu £68.964m o gyllid refeniw a £7.650m o gyllid cyfalaf ar y cyd i'n pedwar corff diwylliannol cenedlaethol (Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Amgueddfa Cymru, Cyngor Celfyddydau Cymru, a Chomisiwn Brenhinol Henebion Cymru) a Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru. O ran cyfalaf, rydym wedi dyrannu £5m i Amgueddfa Cymru a £2m i Lyfrgell Genedlaethol Cymru i'w helpu i gynnal eu hystadau hanesyddol a dyraniadau bach i'r tri chorff arall. Rydym hefyd wedi gwneud dyfarniadau ar gyfer prosiectau penodol a enwyd yn y Rhaglen Lywodraethu, digideiddio, a datgarboneiddio o'r dyraniadau ar gyfer Cefnogaeth i Ddiwylliant Lleol a Chwaraeon.

Diwylliant:

Bydd y gyllideb o £6.668m refeniw a £24.7m cyfalaf ar gyfer cefnogaeth i ddiwylliant lleol a chwaraeon yn 23/24 yn cefnogi'r strategaeth ddiwylliant a buddsoddiad mewn theatrau ac amgueddfeydd a'r sectorau diwylliant ehangach. Mae'n gwneud darpariaeth ar gyfer ymrwymadau ein Rhaglen Lywodraethu ynglŷn â chydaddoldeb hil a rhoi Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol ar waith, y pum buddsoddiad cyfalaf strategol mawr (Oriel Celf Gyfoes Genedlaethol Cymru, Amgueddfa Bêl-droed Cymru, Theatr Clwyd, Amgueddfa Gogledd Cymru ac Amgueddfa Lechi Cymru), darparu ar gyfer buddsoddiadau i ddatblygu ein cyrff diwylliant cenedlaethol, a datblygu ein sectorau diwylliant lleol, yn enwedig amgueddfeydd a chasgliadau. Caiff cyllid ei ddyrannu hefyd i'r Grant Cyfalaf Trawsnewid

Chwaraeon:

Bydd y gyllideb refeniw flynyddol o £20,98m a'r gyllideb gyfalaf flynyddol o £8.016m yn gwneud buddsoddiad sylweddol mewn cyfleusterau chwaraeon cymunedol yn ogystal â rhai elfit er mwyn cynnig amgylcheddau modern a chynaliadwy i gymryd rhan mewn chwaraeon, a meithrin a datblygu athletwyr talentog. Bydd hefyd yn sicrhau bod Cymru mewn sefyllfa dda i gystadlu'n rhyngwladol a helpu i gynnal digwyddiadau rhyngwladol, a rhoi cyfleoedd i hyrwyddo brand Cymru ar y llwyfan rhyngwladol yn y dyfodol. Mae'r dyraniad o £3m fel rhan o'r Cytundeb Cydweithio (£9m dros dair blynedd) yn parhau.

Mae diwylliant, treftadaeth, y diwydiannau creadigol, yr amgylchedd hanesyddol, a chwaraeon yn elfennau hanfodol o'n bywyd cenedlaethol ac yn rhan annatod o'n llesiant meddyliol a chorfforol, yn unigol ac ar y cyd. Amgueddfeydd, archifau, llyfrgelloedd, clybiau

celfyddydau a chwaraeon, cyfleusterau a safleoedd hanesyddol yw canolbwynt llawer o gymunedau ledled Cymru. Mae ein holl gymorth bron i gyd i'r sectorau hyn yn helpu pobl i fanteisio ar bethau gorau Cymru a'u mwynhau, gan wella ansawdd bywyd, yn ogystal â'n haddysg, ein hanes, ein heconomi ymwelwyr a'n lle yn y byd. Mae diwylliant yn un o nodau Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ac yn hollbwysig i gyflawni'r chwe nod arall, yn yr ystyr y gall gyfrannu at fywyd yn fwy cyffredinol a'r economi.

Yr hyn y byddwn yn ei wneud a sut y byddwn yn ei wneud

Mae [Rhaglen Lywodraethu 2021 – 2026](#) yn cydnabod y rôl hollbwysig y mae'r sectorau hyn yn ei chyflawni. Gweler adran 4.0 am ragor o wybodaeth.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ail-lunio ein cyllideb i roi cyllid a diogelwch ychwanegol i'r gwasanaethau sydd bwysicaf i chi. Rydym wedi gwneud hynny yn unol â'n blaenoriaethau:

- Diogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen, craidd hyd y gellir.
- Sicrhau'r budd mwyaf i aelwydydd sy'n wynebu'r anawsterau mwyaf.
- Blaenoriaethu swyddi, lle bynnag y bo modd.
- Gweithio mewn partneriaeth â chyrrff eraill yn y sector cyhoeddus er mwyn wynebu'r storm ariannol hon gyda'n gilydd.
- Newid ffocws cyllid oddi wrth feysydd nad ydynt wedi'u datganoli, y dylai Llywodraeth y DU fod yn eu cyllido.

Gwneir buddsoddiadau yn bennaf drwy ein hasiantaethau mewnol (Cadw a Cymru Greadigol) a phum corff hyd braich (Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Amgueddfa Cymru (saith amgueddfa), Cyngor Celfyddydau Cymru, Chwaraeon Cymru, a Chomisiwn Brenhinol Henebion Cymru). Ochr yn ochr â Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru, mae'r buddsoddiad yn Cadw yn cyflawni ein huchelgeisiau ym maes treftadaeth gyda buddsoddiad cyfalaf yn y sector amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd lleol drwy ein rhaglen Grant Cyfalaf Trawsnewid. Mae Cymru Greadigol yn arwain gweithgareddau a pholisi ar gyfer y sectorau creadigol ac yn eu cydlynu.

Mae'r sefydliadau hyn yn cyflawni'r blaenoriaethau trawslywodraethol er mwyn helpu i gyflawni strategaethau allweddol, gan gynnwys [Cymru Sero Net](#), Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol a [Cymraeg 2050](#). Mae pob un o'r cyrrff hyd braich yn ymrwymedig i effeithlonrwydd carbon, gan lunio adroddiadau manwl ar gynaliadwyedd yn eu cyfrifon blynyddol. Mae swm ychwanegol o £11.75m yn cael ei ddyrannu i'r pum corff cyhoeddus a Cadw drwy'r Cytundeb Cydweithio, ynghyd â chymorth grant/taliad chwyddo teg (heb gynnwys symiau nad ydynt yn arian parod) er mwyn datblygu strategaeth ddiwylliant newydd, sy'n adlewyrchu amrywiaeth Cymru, iaith Gymraeg sy'n ffynnu, ein sectorau celfyddydau, diwylliant a threftadaeth a'n dyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Byddwn yn sicrhau cynaliadwyedd ariannol sefydliadau diwylliannol cenedlaethol wrth inni roi'r strategaeth ar waith, a byddwn hefyd yn datblygu'r cynigion ar gyfer oriel celf gyfoes genedlaethol.

Bydd Cadw yn cwblhau cam 1 o'r buddsoddiad cyfalaf yng Nghastell Caerffili (gwaith ar adeiladau'r ward fewnol a'r Neuadd Fawr) a dechrau cam 2 (y ganolfan newydd i ymwelwyr). Bydd y buddsoddiad mawr hwn yn trawsnewid profiad ymwelwyr ac yn gwneud y castell yn atyniad 'rhaid ei weld' yn ardal Caerffili. Bydd rhagor o fuddsoddiad cyfalaf hefyd yn galluogi Cadw i barhau â'i chyfrifoldeb statudol i warchod

a chynnal a chadw'r henebion o dan ei gofal, eu cadw'n ddiogel i bobl ymweld â nhw a lleihau ôl troed carbon ei chanolfannau i ymwelwyr.

Mae chwaraeon yn rhan annatod o hunaniaeth ein cenedl. Mae'n dod â'n cymunedau ynghyd ac yn rhoi sgiliau trosglwyddadwy i bobl i wella eu haddysg a dod o hyd i swydd neu yrfa. Drwy'r gweithgareddau lu ledled Cymru, mae chwaraeon hefyd yn cefnogi twf cymunedau Cymraeg eu hiaith drwy roi cyfleoedd i bobl ei defnyddio bob dydd fel iaith fodern, fyw. Byddwn yn parhau i gefnogi ein cymunedau, ein clybiau a'u cyfleusterau a fydd yn parhau i ychwanegu at ein hymdeimlad o hunaniaeth, llesiant corfforol a meddyliol, a byddwn yn sicrhau bod y sector yn ychwanegu gwerth at ein hiechyd a'n hapusrwydd. Roedd y cynlluniau gwariant ar chwaraeon yn parhau â lefelau buddsoddi yn y gyllideb gyfalaf tair blynedd, gan alluogi Llywodraeth Cymru i barhau i fuddsoddi, drwy ei phartner cyflawni, Chwaraeon Cymru, yn y bobl a'r lleoedd i gynnig cyfleoedd cynhwysol a theg i bobl fyw bywydau iach ac egniol, a gwireddu eu potential ym maes chwaraeon.

Yn ôl data 2022 ar sector y diwydiannau creadigol a'r sector diwylliant, mae 3,545 o fusnesau yn sectorau'r diwydiannau creadigol yng Nghymru, sef cynnydd o 8.9 y cant o gymharu â 2017. Roedd busnesau yn y diwydiannau creadigol yn cyfrif am 3.3% o gyfanswm y busnesau sydd wedi'u cofrestru ym mhob diwydiant yng Nghymru yn 2022. Gwnaeth y diwydiannau creadigol yng Nghymru (yn seiliedig ar fusnesau a oedd wedi'u cynnwys yn y Gofrestr Ryngadrannol o Fusnesau) gynhyrchu trosiant blynyddol o £1.4 biliwn yn 2022 (sy'n ostyngiad o 19.5% ers 2021). Gwelodd economi ehangach Cymru (gan gynnwys busnesau bach nad ydynt wedi'u cynnwys yn y Gofrestr Ryngadrannol o Fusnesau) ostyngiad mewn trosiant hefyd, a oedd yn gostwng 11.2% dros yr un cyfnod i £116.4bn.

O ran maint busnesau, dangosodd data 2022 fod 1% o fusnesau yn y diwydiannau creadigol yn rhai canolig a mawr (50 o gyflogeion neu fwy), bod 6% yn rhai bach (10-49 o gyflogeion), bod 80% yn rhai micro (1-9 o gyflogeion) ac nad oedd gan 14% unrhyw gyflogeion. Mae hyn yn cymharu â ffigurau ar gyfer yr holl ddiwydiannau yng Nghymru sy'n dangos bod 2% o fusnesau yn rhai canolig a mawr, bod 9% yn rhai bach, a bod 89% yn rhai micro, gan gynnwys rhai heb unrhyw gyflogeion. Ffynhonnell data: Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth. Mae blynyddoedd yn cyfeirio at flynyddoedd calendr (e.e., mae 2022 yn cyfeirio ar y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Rhagfyr 2022) oni nodir fel arall. Yn 2022, roedd 32,500 o bobl yn cael eu cyflogi yn y sectorau diwydiannau creadigol a gefnogir gan Cymru Greadigol. Mae cyflogaeth yn y diwydiannau creadigol yng Nghymru wedi gostwng 6.9% ers y flwyddyn flaenorol, lle mae cyflogaeth, ar gyfartaledd, yn yr holl ddiwydiannau yng Nghymru wedi aros yn ddigifnewid (cynnydd o 0.4%). O ran y DU, mae cyflogaeth yn y diwydiannau creadigol, fel y'u diffiniwyd gan yr Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon wedi cynyddu 4.3% o'r flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mehefin 2021 i'r flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mehefin 2022.

Mae cyfrifoldeb statudol arnom i barhau i gefnogi cyrff diwylliannol cenedlaethol a noddur gennym, yn ogystal â'r sectorau diwylliant lleol, sydd oll yn chwarae rôl allweddol i gyflawni blaenoriaethau'r llywodraeth ac ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu, sy'n arwain at ansawdd bywyd gwell i gymaint o'n poblogaeth. Rydym wedi gofyn i'r cyrff hyn i gyd roi blaenoriaeth ar wella mynediad a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau, datgarboneiddio, a gwelliannau digidol dros y tair blynedd nesaf.

Darperir buddsoddiad cyfalaf i'r sector amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd lleol drwy ein rhaglen Grant Cyfalaf Trawsnewid, a thrwy Gyngor Celfyddydau Cymru i sector y celfyddydau, gan gynnwys theatrau. Rydym yn cynnig y dylid ehangu a datblygu'r

cynlluniau hyn i ymdrin â nifer o ymrwymadau Llywodraeth Cymru, gan ei gwneud yn bosibl i ddenu amrywiaeth ehangach o geisiadau a chysoni'n well â blaenoriaethau'r Rhaglen Lywodraethu. Rydym yn edrych eto ar y cynlluniau hyn i roi lle canolog i ddatgarboneiddio a digidol, er mwyn sicrhau bod buddsoddiadau yn gynaliadwy a'u bod yn mynd i'r afael ag anghydraddoldebau, yn enwedig anghydraddoldebau hil a gwahaniaethu ar sail anabledd.

Y rhesymeg dros fuddsoddi ym maes diwylliant, treftadaeth, chwaraeon a'r sectorau creadigol.

Mae'r [Genhadaeth Economaidd](#) eisoes wedi rhoi Cymru ar ben ffordd sy'n cysylltu ein hymateb i'r pandemig â pholisïau diwydiannol gweithredol, hirdymor. Dros y ddwy flynedd nesaf, byddwn yn bwrw ymlaen â'n cenhadaeth economaidd, gan ganolbwyntio ar y sbardunau a all helpu pobl ifanc gynllunio dyfodol uchelgeisiol yng Nghymru Bydd hyn yn defnyddio arferion gorau rhyngwladol, a hefyd ymateb i'r farchnad lafur sy'n datblygu er mwyn cefnogi'r amodau sydd eu hangen ar fusnesau i ffynnu.

Mae'r [Rhaglen Lywodraethu](#) yn cynnwys ymrwymiad i fwrw ymlaen â'r Genhadaeth Economaidd ac ymrwymadau diwylliannol sylweddol, sy'n cydnabod rôl bwysig diwylliant o ran llesiant a rhoi cyfleoedd cyflogaeth. Wrth i'r ymateb i'r pandemig ddangos, mae diwylliant a threftadaeth yn ganolog i'r hyn sy'n bwysig i bobl, yr hyn y maent yn mwynhau ei wneud, eu llesiant meddyliol a'u hiechyd corfforol.

Mae'r sectorau diwylliant, creadigol, chwaraeon a threftadaeth yn chwarae rôl hollbwysig o ran cefnogi economi Cymru. Maent yn creu swyddi yn y diwydiannau creadigol (y cyfryngau, newyddiaduriaeth, a chyhoeddi), treftadaeth, gwaith adeiladu ac atgyweirio traddodiadol, sector y celfyddydau a'r sectorau diwylliannol a chwaraeon.

Mae Chwaraeon Cymru wedi cyhoeddi'r astudiaeth o Adenillion Cymdeithasol o Fuddsoddi ar gyfer chwaraeon yng Nghymru yn ddiweddar, a gynhaliwyd gan y Ganolfan Ymchwil Diwydiant Chwaraeon, sy'n arwain y byd yn y maes hwn, ym Mhrifysgol Sheffield Hallam. Mae canfyddiadau'r adroddiad yn dangos, am bob £1 sy'n cael ei gwario ar chwaraeon a hamdden egniol yng Nghymru, y caiff buddiannau cymdeithasol gwerth £4.44 eu creu. Mae hyn yn dangos y cyfraniad blynyddol anhygoel y mae chwaraeon yn ei wneud i iechyd, a meysydd eraill, yn enwedig potensial chwaraeon i gynnig yr adnodd iechyd ataliol mwyaf effeithiol sydd ar gael inni. Mae ein hatyniadau diwylliannol yn helpu i gynnal y 12,110 o fusnesau yn y diwydiant twristiaeth, ac mae'r diwydiannau creadigol yn cyflogi 32,500 o bobl. Maent yn dangos manteision economaidd cryf o ran yr economi ymwelwyr, adfywio a chreu lleoedd a manteision amgylcheddol cryf drwy ddatgarboneiddio a chymorth i fioamrywiaeth a'r amgylchedd naturiol.

Mae ein diwydiannau diwylliant, treftadaeth, chwaraeon a chreadigol yn ganolog i frand Cymru a hyrwyddo Cymru yn y DU ac yn rhyngwladol. Mae'r sectorau hyn wedi wynebu heriau sylweddol. Mae effaith barhaus costau cynyddol yn arbennig o fawr yn y portffolio hwn, sy'n tynnu sylw at sefydliadau a sectorau sy'n ei chael hi'n anodd i adfer yn ariannol ar ôl y pandemig, lle mae cynulleidfaoedd llai yn golygu llai o allu i gynhyrchu incwm. Mae cynnydd mawr ym mhrisiau ynni yn ychwanegu pwysau sylweddol ar gyllidebau. Mae costau byw cynyddol hefyd yn effeithio ar recriwtio a chadw staff a gwirfoddolwyr, wrth i bobl gael anhawster fforddio costau teithio a gofal plant, neu'n dewis gwaith â gwell tâl. Mewn rhai achosion, mae'r heriau hyn gyda'i gilydd yn arwain at leihad mewn rhaglenni gweithgarwch ledled Cymru. Mae llai o incwm gwario yn golygu bod pobl hefyd yn gorfod arbed arian a gwario llai ar weithgareddau hamdden. Mae cynnydd sylweddol yng nghostau

cadwyni cyflenwi, yn enwedig mewn perthynas â deunyddiau a llafur, hefyd yn effeithio ar brosiectau cyfalaf a gwaith cynnal a chadw.

Bydd effaith yr heriau hyn yn parhau yn y dyfodol wrth inni anelu at helpu ein sectorau i adfer.

3.0 Ymateb i'r Wybodaeth Benodol y Gofynnodd y Pwyllgor amdani

3.1 Gwybodaeth yn ymwneud â sut mae portffolio'r Celfyddydau, Diwylliant, Treftadaeth, Cyfathrebu, Diwydiannau Creadigol, a Chwaraeon yn cael ei gyflawni, a sut y mae'r canlyniadau cysylltiedig yn cael eu monitro a'u gwerthuso i ddangos gwerth am arian.

Nodir blaenoriaethau allweddol ar gyfer pob corff hyd braich yn ei lythyr cylch gwaith, a ddefnyddir ganddo fel sail ar gyfer ei gynlluniau gweithredol a'i ddangosyddion perfformiad allweddol. Mae'r Dirprwy Weinidog yn cyfarfod â phob un o'r sefydliadau o leiaf ddwywaith y flwyddyn, ac mae swyddogion yn monitro cynnydd yn erbyn eu cynlluniau gweithredol yn ffurfiol mewn cyfarfodydd monitro chwarterol ac yn fwy rheolaidd drwy gydberthnasau gwaith agos â'r uwch dimau gweithredol yn y cyrff hyd braich. Ar wahoddiad y cyrff, mae swyddogion hefyd yn mynd i gyfarfodydd Bwrdd fel arsylwyr, sy'n galluogi Llywodraeth Cymru i gael trosolwg da o faterion a allai godi. Creffir ar hawliadau cymorth grant misol er mwyn sicrhau bod cynnydd yn cael ei wneud yn erbyn llinellau gwariant penodol.

Mae gan Cadw ei bwrdd asiantaeth mewnol ei hun sy'n cynnwys aelodau anweithredol. Mae'n cyfarfod bob chwarter ac fel rhan o'i rôl mae'n craffu ar berfformiad Cadw yn erbyn ei chynllun busnes a'i hadroddiadau ariannol ac yn rhoi her a chynghor. Ym mis Rhagfyr 2022, cyhoeddodd y Dirprwy Weinidog adolygiad o drefniadau llywodraethu presennol Cadw a'r ffordd y darperir gwasanaethau treftadaeth cyhoeddus yn fwy cyffredinol yng Nghymru. Y bwriad oedd asesu llwyddiant y trefniadau hyn ar ôl iddynt fod ar waith am bum mlynedd. Cyhoeddwyd [adroddiad ar yr adolygiad hwn ar 5 Rhagfyr 2023](#) a chaiff ymateb i'r argymhellion ei gyhoeddi ar ddechrau 2024. Roedd yr adolygiad yn canmol cyflawniadau Cadw yn ystod y blynyddoedd diwethaf a daeth i'r casgliad mai'r ffordd orau o gyflawni cenhadaeth a diben Cadw oedd drwy barhau, am y tro, yn un o asiantaethau mewnol Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, gwnaeth 29 o argymhellion hefyd a oedd yn amrywio o ran cwmpas, gan gynnwys sawl un sydd â'r bwriad o helpu i egluro rôl Bwrdd Cadw a'r ffyrdd y gellid addasu gweithdrefnau'r llywodraeth i alluogi Cadw i weithredu hyd yn oed yn fwy effeithiol. Mae sawl un o'r argymhellion yn gwneud awgrymiadau ynglŷn â sut y gellir atgyfnerthu'r ffyrdd y mae Cadw yn gweithio gyda'i phartneriaid ac mae eraill yn ystyried sut y gellir ychwanegu at weithgareddau eang eu cwmpas Cadw er mwyn cynorthwyo â'i diben craidd.

Mae gan bob prosiect mawr drefniadau llywodraethu ar waith sy'n ymwneud â'r prosiect penodol. Mae'r rhain yn cael eu hadolygu'n aml er mwyn sicrhau eu bod yn adlewyrchu'r cam y mae'r prosiect wedi'i gyrraedd. Mae buddsoddiadau cyfalaf mawr yn cael eu cefnogi gan achosion busnes sy'n destun proses graffu er mwyn sicrhau eu bod yn gadarn. Mae hyn yn cynnwys nifer o swyddogion Llywodraeth Cymru ac adolygiad annibynnol drwy adolygiadau Gateway. Caiff grantiau a chontractau cyfalaf a refereniw llai o faint eu dyfarnu ar sail proses ymgeisio agored neu gomisiwn uniongyrchol. Cânt eu monitro gan swyddogion drwy gydol oes y prosiect, gydag elfennau i'w cyflawni a phwyntiau gwirio y cytunwyd arnynt.

Caiff prosiectau mawr a gweithgarwch eu monitro drwy ddefnyddio'r Adnodd Adrodd Gwybodaeth Fusnes. Mae Cynllun Tystiolaeth yn cyflwyno'r prosiectau ymchwil, gwerthuso a chasglu data y mae'r Is-adran Diwylliant yn ymgymryd â nhw neu wedi ymrwymo iddynt. Caiff ei ddiweddarau bob blwyddyn, yn seiliedig ar drafodaethau â'r staff a rhanddeiliaid ehangach, er mwyn sicrhau bod gweithgarwch yn cefnogi blaenoriaethau is-adrannol allweddol ac ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu.

3.2 Manylion am bolisiau neu raglenni penodol yn y Prif Grwpiau Gwariant (sy'n berthnasol i bortffolio'r Celfyddydau, Diwylliant, Treftadaeth, Cyfathrebu, Diwydiannau Creadigol, a Chwaraeon) y bwriedir iddynt fod yn ataliol, a sut y caiff gwerth am arian a chostau a manteision rhaglenni o'r fath eu gwerthuso.

Mae'r celfyddydau, diwylliant a threftadaeth yn chwarae rôl bwysig o ran mynd i'r afael ag anfantais ac atal tloidi. Gall cymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol (megis gwirfoddoli mewn amgueddfa neu chwarae cerddoriaeth) wella sgiliau, hunan-barch, dysgu a dyheadau, yn enwedig mewn ardaloedd sydd o dan anfantais economaidd.

Iechyd a Lles

Tanlinellwyd pwysigrwydd diwylliant i hybu llesiant cadarnhaol ac iechyd corfforol mewn ffordd ddramatig yn ystod y pandemig, ac unwaith eto eleni mewn perthynas ag ymateb y sector i gostau byw cynyddol. Mae diwylliant a threftadaeth yn ddihangfa i lawer yn ystod y cyfnod anodd ac ansicr hwn, ac mae ein sector bob amser yn dangos ymatebion arloesol a chreadigol i gefnogi llesiant unigolion a chymunedau.

Mae rhai enghreifftiau o'r ffordd y mae ein sectorau wedi cyflwyno polisiau a rhaglenni ataliol yn 2023/24 yn cynnwys:

- Sefydlu hybiau cynnes mewn llyfrgelloedd – mae'r rhain wedi parhau y tu hwnt i'r cyfnod cyllido cychwynnol.
- Darparu llyfrau ar bresgripsiwn drwy'r cynllun 'Darllen yn Well'.
- Datblygu ap House of Memories Cymru sy'n defnyddio casgliadau amgueddfeydd i gefnogi pobl sy'n byw gyda dementia.
- Parhau â phartneriaeth Cyngor Celfyddydau Cymru â byrddau iechyd er mwyn cynnig amrywiaeth o raglenni wedi'u teilwra i gefnogi llesiant.
- Cefnogi fframwaith Presgripsiynu Cymdeithasol drwy raglenni i wirfoddolwyr wedi'u teilwra.

Mae 2024/25 yn ymddangos yn heriol o ran yr hyblygrwydd ariannol sydd ar gael i'n sectorau i gefnogi gweithgarwch ataliol y tu allan i'w dibenion craidd, ond mae'r ffocws ar lesiant, ac ar gyflawni nifer o flaenoriaethau polisi Llywodraeth Cymru megis Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, y Cynllun Gweithredu LHDTTC+, strategaeth Cymru o blaid Pobl Hŷn, ac mae mynd i'r afael ag unigrwydd ac ynysu eisoes wedi ymwreiddio'n ddwfn mewn gweithgarwch o ddydd i ddydd.

Mae enghreifftiau o brosiectau a gaiff eu cyllido'n uniongyrchol yn 2024/25 yn cynnwys estyn arlwy llyfrau ar bresgripsiwn ar y cyd â Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed: a'r Asiantaeth Ddarllen. Caiff prosiect llyfrau ar bresgripsiwn ei werthuso gan yr Asiantaeth Ddarllen fel rhan o waith monitro grantiau. Byddwn yn parhau i weithio gydag amgueddfeydd lleol i hyrwyddo'r defnydd o ap House of Memories Cymru a ariennir gan Lywodraeth Cymru, sy'n defnyddio casgliadau amgueddfeydd i gefnogi pobl â dementia. Mae HARP - *Health Arts Research People* yn un enghraifft yn y

celfyddydau o ymyriadau i atal salwch, cydweithrediad ar y cyd â'r GIG i ddatblygu dulliau newydd o ymdrin ag iechyd, llesiant a chreadigrwydd.

Gall chwaraeon gynnig yr adnodd iechyd ataliol mwyaf effeithiol i'r genedl, ond mae angen mwy o flaenoriaethu traws-sector i achosi newidiadau cynaliadwy yn yr hirdymor o ran cyfranogi. Mae'r Gronfa Iach ac Egnïol a Chynllun Cyflawni Pwysau Iach: Cymru Iach yn ddwy enghraifft o lwyddiant yn y maes hwn. Bydd Chwaraeon Cymru hefyd yn parhau i fuddsoddi cyllid ac adnoddau yng nghynllun cyflawni 'Pwysau Iach: Cymru Iach', gan gynnwys cyflwyno cynllun Hamdden Egnïol 60+.

Rhaglen Cyfuno

Mae'r gyllideb yn gwneud darpariaeth i barhau i gefnogi'r Rhaglen Cyfuno yn 2024-25 a'i gwaith ar ymgysylltu ag unigolion a chymunedau ym meysydd amddifadedd.

Mae rhaglen Cyfuno yn anelu at sbarduno newid cadarnhaol ym maes iechyd, llesiant, a thlodi, drwy weithgarwch diwylliannol. Mae'r rhaglen wedi parhau i ymgysylltu â chymunedau lleol a sefydliadau diwylliant a threftadaeth i ffurfio partneriaethau, a nodi a chynnig cyfleoedd, gan gynnwys ffyrdd newydd o ddarparu gweithgareddau diwylliannol a chynyddu ac ehangu cyfranogiad mewn gweithgareddau diwylliannol.

Cyfleoedd Cyflogaeth

Mae'r Cynllun Gweithredu ar yr Economi a'r Cynllun Cyflogadwyedd yn cael eu hategu gan y dystiolaeth mai gwaith sy'n talu'n dda yw'r ffordd orau allan o dlodi a'r diogelwch mwyaf rhag tlodi i'r rhai sy'n wynebu'r risg honno. Drwy gefnogi swyddi a thwf cynaliadwy, yn enwedig drwy fuddsoddiadau a chyfleoedd Cymru Greadigol i weithio gyda'r sectorau celfyddydau, diwylliant a threftadaeth yn fwy cyffredinol a chymryd camau i geisio lliniaru rhai o'r heriau a wynebir gan bobl i gael swyddi, rydym yn anelu at leihau'r tebygolrwydd o deuluoedd yn profi tlodi ac osgoi'r costau i gymdeithas yn yr hirdymor o ganlyniad i dlodi. Rydym yn parhau i greu cyfleoedd i unigolion a'u teuluoedd gyda mentrau a buddsoddiad wedi ei dargedu ledled Cymru.

3.3 Gwybodaeth am ddyraniadau (a'u lleoliad) yn eich portffolio i ddarparu ar gyfer deddfwriaeth a allai gael effaith yn y flwyddyn ariannol 2024-25 fel y bo'n berthnasol i bortffolio'r Celfyddydau, Diwylliant, Treftadaeth, Cyfathrebu, Diwydiannau Creadigol, a Chwaraeon.

Drwy ein rhaglen ddeddfwriaethol ac ymrwymiad yn ein Cytundeb Cydweithio â Phlaid Cymru byddwn yn cyflwyno cynllun cofrestru a thrwyddedu newydd ar gyfer pob math o lety i ymwelwyr yn 2024. Bydd y ddeddfwriaeth hon yn amodol ar ragor o drafodaeth ac, wrth gwrs, y trafodaethau ar y gyllideb flynyddol sy'n mynd rhagddynt. Ar gyfer 2024-25, caiff y gwaith hwn ei gyflawni yn y dyraniad cyllidebol ar gyfer twristiaeth a'i drafod bob blwyddyn fel rhan o'n trafodaethau ar y gyllideb.

3.4 Goblygiadau pandemig COVID-19, ymadawiad y DU â'r UE, a'r argyfwng costau byw i'r portffolios Celfyddydau, Diwylliant, Treftadaeth, Cyfathrebu, Diwydiannau Creadigol, a Chwaraeon a sut y bydd Llywodraeth Cymru yn rheoli'r effaith barhaus.

Mae'n bosibl y bydd effaith andwyol ar Cadw, Amgueddfa Cymru, y Llyfrgell Genedlaethol, Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru a sefydliadau Portffolio Celfyddydau Cymru o ganlyniad i lai o ymwelwyr, yn enwedig ymwelwyr tramor. Bydd y

sefyllfa hon yn parhau i gael ei monitro'n agos. Er enghraifft, mae'r cyfyngiadau o ganlyniad i'r pandemig wedi cael effaith sylweddol ar nifer yr ymwelwyr a lefelau incwm masnachol ar safleoedd Cadw dros y ddwy flynedd ddiwethaf.

Nododd Arolwg Sbotolau ar Amgueddfeydd 2022: Yn gyffredinol, mae adferiad wedi cyrraedd 69 y cant ers lefelau cyn pandemig Covid-19. Mae amgueddfeydd yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol, rhai annibynnol a rhai prifysgolion wedi cyrraedd cyfradd adfer o 80 y cant Arolwg Sbotolau ar Amgueddfeydd: 2022 | LLYW.CYMRU

Yn 2022/23 cafwyd 1,308,628 o ymweliadau â safleoedd Amgueddfa Cymru a 2,322,184 o ymweliadau â gwefan yr Amgueddfa. Ar gyfer 2023/24. Targed Amgueddfa Cymru ar gyfer nifer yr ymweliadau â'i safleoedd yw 1.46m. Hyd at ddiwedd mis Hydref, cafwyd 1,075,825 o ymweliadau, sy'n golygu ei bod ar y trywydd cywir i gyflawni ei tharged neu ragori arno. Targed yr Amgueddfa ar gyfer nifer yr ymweliadau â'i gwefan yw 1.9m. Hyd at ddiwedd mis Hydref, cafwyd 1,578,027 o ymweliadau, sy'n golygu ei bod ar y trywydd cywir i ragori ar ei tharged. Yn ystod 2022-23, cafwyd 52,546 o ymweliadau â'r Llyfrgell Genedlaethol ac yn ystod pum mis cyntaf y flwyddyn ariannol 2023-24 cafwyd 38,767 o ymwelwyr â'r Llyfrgell.

Mae sectorau'r celfyddydau, treftadaeth a diwylliant lleol wedi cael budd o'r Gronfa Adferiad Diwylliannol, a ffynonellau eraill o gyllid cymorth Covid, gan gynnwys y Gronfa Cadernid Economaidd a'r cynllun ffyrlo. Mae'n rhy gynnar i asesu effaith lawn y pandemig ar y sectorau hyn. Roedd y sector ymhlith y rhai olaf i ailagor a'r tebyg yw y bydd effaith y pandemig yn parhau am beth amser eto a nes bod hyder y cyhoedd wedi'i adfer. Rydym wedi gweld lleihad yn niferoedd ymwelwyr a gwirfoddolwyr.

Mae'r portffolio wedi cael budd mawr dros y blynyddoedd o gyllid yr UE ar gyfer prosiectau penodol. Mae Cadw yn enwedig wedi cael budd o fuddsoddiad mewn seilwaith i ymwelwyr ar gyfer henebion yn y gorllewin a'r gogledd. Fodd bynnag, ni all Cadw fynd at Gronfa Ffyniant Gyffredin Llywodraeth y DU yn uniongyrchol.

O ganlyniad i'r pandemig mae llyfrgelloedd cyhoeddus wedi gweld mwy o ddefnydd o adnoddau ar-lein, sydd wedi parhau i gynyddu er bod pobl yn gallu ymweld a chael benthg adnoddau'n ffisegol unwaith eto. Mae i hyn oblygiadau o ran darparu cyllideb, am fod adnoddau electronig yn fwy costus. Mae'r galw yn fwy na'r ddarpariaeth sydd ar gael o ran amseroedd aros hwy am adnoddau poblogaidd.

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU ym mis Rhagfyr 2020 na fyddai unrhyw gynllun yn lle rhaglen Ewrop Greadigol yn cael cyllid uniongyrchol fel rhan o'r adolygiad cynhwysfawr o wariant. Nid yw'r elfen Diwylliant wedi cael cymorth uniongyrchol ond mae cymorth wedi cael ei roi i'r elfen ffilm a sgrin. Erys cyfleoedd o hyd i geisio cyllid o gronfa gyfyngedig iawn drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin.

Mae rhaglen Ewrop Greadigol wedi cael ei disodli gan y Gronfa Sgrin Fyd-eang sydd wedi rhedeg ers 2021, gyda chyllideb o tua £7m y flwyddyn. Er bod nifer bach o fusnesau yng Nghymru wedi cael budd o dan y rhaglen hon, cyfyngedig yw'r budd cyffredinol i Gymru o hyd. Mae swyddogion yn parhau i roi adborth i'r Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon a Sefydliad Ffilmiau Prydain ar yr angen i'r gwledydd datganoledig chwarae mwy o ran yn y broses o gyflwyno'r rhaglen. Nid oes unrhyw beth wedi cael ei gyflwyno hyd yma i ddisodli is-raglen Ewrop Greadigol yn uniongyrchol ac mae Llywodraeth Cymru yn parhau i ymgysylltu â'r Adran dros Dechnoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon a'r gwledydd datganoledig eraill i godi materion a nodi opsiynau ar gyfer cymorth i'r sector.

Mae costau cynyddol yn parhau i effeithio ar sectorau yn y diwydiannau creadigol. Mae hyn yn cynnwys darlledwyr a chynrychiadau ffilm a theledu sy'n pryderu bod costau cynyddol a phroblemau o ran chwyddiant yn ychwanegu at yr heriau cyllidebol sy'n bodoli eisoes ac at yr effeithiau ehangach ar hyfforddeion sy'n gweithio ar gynrychiadau sgrin sy'n cael anawsterau oherwydd costau byw. Mae'r costau cynyddol sy'n gysylltiedig â phrisiau ynni a chost deunyddiau yn effeithio ar y sector cerddoriaeth a'r sector cyhoeddi hefyd.

3.5 Gwybodaeth am ddyraniadau yn eich portffolio i gyflwyno'r Strategaeth Ddiwylliant i Gymru a wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith o ddatblygu Strategaeth Ddiwylliant, ac unrhyw ddyraniadau ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod i fwrw ymlaen â'r camau gweithredu cysylltiedig.

Mae swyddogion wedi mynd ati i ddatblygu Strategaeth Ddiwylliant ddrafft yn 2023.

Roedd y gwaith ar ddatblygu strategaeth yn seiliedig ar ymarfer ymgysylltu helaeth, a arweiniwyd gan ein contractwr allanol, The Means, a'i weithwyr cyswllt. Yn ystod mis Tachwedd 2022 hyd at fis Ebrill 2023, ymgysylltodd The Means â chynrychiolwyr ein sectorau diwylliannol, â chyrrff hyd braich diwylliannol, â chynrychiolwyr cymunedol o bob rhan o Gymru. Hefyd, arweiniodd swyddogion broses ymgysylltu a oedd yn cynnwys sgysiaid gyda staff yn ein cyrrff diwylliannol, gydag arbenigwyr digidol, gyda phartneriaid cymdeithasol, a thimau polisi yn Llywodraeth Cymru. Gyda'i gilydd cymerodd dros 400 o bobl ran yn y sgysiaid ymgysylltu.

Ym mis Mai 2023, datblygwyd strwythur drafft ar gyfer y strategaeth yn seiliedig ar bedwar datganiad o uchelgais. Profwyd hyn â phartneriaid yr ymddiriedir ynddynt, gan gynnwys partneriaid cymdeithasol, er mwyn cael eu hadborth cyn drafftio'r strategaeth.

Datblygwyd drafft o strategaeth gyflawn ac fe'i profwyd gydag arweinwyr polisi, partneriaid cymdeithasol, a phartneriaid yr ymddiriedir ynddynt yn ystod hydref 2023.

Mae'r gwaith hwn i ddatblygu'r strategaeth wedi cael ei oruchwylio gan Grŵp Llywio, ac mae diweddariadau rheolaidd wedi cael eu rhoi i Weinidogion ac Aelod Dynodedig Plaid Cymru yn ystod y flwyddyn.

Rydym bellach wedi cyrraedd cam lle mae gennym strategaeth ddrafft ddiwygiedig a chynllun gweithredu drafft. Yn anffodus, mae'r setliad cyllidebol ar gyfer ein cyrrff diwylliannol yng Nghymru bellach wedi'i gadarnhau a byddant yn wynebu gostyngiad o 10.5% yn 2024/25. Mae cyllideb Llywodraeth Cymru sy'n cefnogi ein sectorau diwylliannol lleol hefyd yn wynebu gostyngiad o 22.3%. Mae'r rhain yn ffigurau heriol dros ben, a fydd yn arwain at golli swyddi, gyda llawer o'n sefydliadau yn y sector bellach yn ystyried eu hyfywedd yn y dyfodol.

Mae angen inni ystyried goblygiadau'r ffordd y mae ein dyraniadau o wariant dangosol wedi cael eu hail-lunio yn ein cyllideb, ar ôl y gostyngiad o £1.233m tuag at y Strategaeth Ddiwylliant, mewn ymgynghoriad â'r Aelod Dynodedig.

Rydym wedi amlinellu gweledigaeth uchelgeisiol a chynhwysfawr ar gyfer y sector diwylliant yn y strategaeth ddrafft, ac rydym yn benderfynol o hyd y dylai hon osod y sylfeini ar gyfer ein sector dros y saith i ddeng mlynedd nesaf ond ni allwn anwybyddu'r heriau sy'n cael eu nodi ar gyfer cyllidebau 2024/25.

Meysydd penodol:

Cadw

3.6 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â Cadw, gan gynnwys targedau creu referniw, a ffigurau creu incwm blynyddol diweddar (gan gynnwys elw net).

Ffigur incwm masnachol Cadw ar gyfer 2019-20, yn union cyn y pandemig, oedd £8m – y lefel uchaf erioed i Cadw. Mae incwm wedi adfer yn gryf ers i'r cyfyngiadau gael eu codi, i ffigur gwirioneddol o £9.6m ar gyfer 2022/23, a ffigur rhagamcanol o fwy na £10m ar gyfer y flwyddyn hon.

Rydym yn rhagweld rhagor o gynnydd mewn incwm masnachol yn ystod 2024/2025 – gyda tharged cynhyrchu incwm ymestynnol o tua £10.8m. Byddwn yn ceisio cyflawni'r targed hwn drwy'r canlynol:

- Cynyddu taliadau mynediad a chostau aelodaeth 6.2% ar gyfartaledd.
- Nifer o fentrau cynhyrchu incwm newydd – er enghraifft, cyflwyno taliadau maes parcio lle y bo modd.
- Ymgyrchoedd marchnata – gyda phwyslais ar ble rydym wedi gwneud buddsoddiad sylweddol yn yr arlwy i ymwelwyr megis y gwaith mawr a agorwyd yn ddiweddar yng Nghastell Caernarfon a Llys Tre-tŵr.

Dylai'r targed incwm ymestynnol hwn fod yn ddigon i ddarparu ar gyfer llawer o'r pwysau chwyddiannol y mae Cadw yn parhau i'w hwynebu o ran cyflogau a chostau eraill, yn enwedig costau cyfleustodau a chostau cynnal a chadw safleoedd. Fodd bynnag, cyfyd rhai pryderon ynglŷn ag effaith bosibl yr argyfwng costau byw ar niferoedd ymwelwyr a gwariant manwerthu.

Ni fydd y targed incwm ar gyfer 2024/2025 yn ddigon i ddarparu ar gyfer y gostyngiad o £2.123m a gymhwyswyd yn erbyn cyllideb referniw Cadw. Mae hyn yn arwain at ostyngiad o 22% o gymharu â llinell sylfaen y Gyllideb Derfynol ddangosol a ailddatganwyd. Y gostyngiad a wneir yw cyfraniad Prif Grŵp Gwariant yr Economi tuag at ymarfer ailflaenoriaethu ehangach Llywodraeth Cymru.

Caiff ymrwymïadau statudol craidd, megis gwaith rheoleiddio a chynllunio a chynnal a chadw a rhoi mynediad diogel i henebion i'r cyhoedd eu blaenoriaethu. Rydym yn ymgymryd â'r rhan fwyaf o'r gweithgareddau hyn yn uniongyrchol, ond caiff rhai eu cyflawni'n anuniongyrchol drwy eraill, yn benodol Ymddiriedolaethau Archaeolegol Cymru. O ganlyniad, bydd y gostyngiadau yn y gyllideb yn cael effaith sylweddol ar nifer o raglenni gwaith eraill megis dysgu gydol oes, ymweliadau addysgol, gwirfoddoli a chyfranogi, dehongli henebion, digwyddiadau nad ydynt yn cynhyrchu incwm a chymorth i sefydliadau yn y trydydd sector. Bydd rhai o'r gostyngiadau mewn nifer o'r rhaglenni hyn yn cael effaith yn y tymor hwy ar gynhyrchu incwm yn y dyfodol – ond lle bynnag y bo modd bydd angen diogelu gweithgareddau sy'n cynhyrchu incwm yn uniongyrchol. Fodd bynnag, bydd y gostyngiad yn y gyllideb yn effeithio ar amseroedd agor llawer o'n canolfannau llai o faint i ymwelwyr ledled Cymru. Mae'n bosibl y bydd rhai'n gorfod cau'n gyfan gwbl, gan effeithio unwaith eto ar gynhyrchu incwm.

Yn fwy cyffredinol, mae Cadw yn gweithio i sicrhau amgylchedd hanesyddol hygyrch a ddiogelir yn dda i Gymru. Mae'n gofalu am 132 o henebion ledled Cymru ac yn rhoi mynediad i'r cyhoedd i'r henebion hyn. Mae gwariant cyfalaf ar gadwraeth henebion,

mesurau iechyd a diogelwch a buddsoddiad mewn cyfleusterau i ymwelwyr hefyd yn flaenoriaeth bwysig o hyd. Fodd bynnag, mae costau cynyddol a phwysau chwyddiannol wedi cael effaith ar yr hyn y gellir ei ddarparu a'r gyllideb gyfalaf o £10m ar gyfer 2024/25. Er enghraifft, ni fydd yn ddigon i gyflawni gwaith datblygu Castell Caerffili yn llawn nac ychwaith waith iechyd a diogelwch a chadwraeth hanfodol mewn mannau eraill. O ganlyniad, dim ond cam 1 o brosiect Caerffili a fydd yn cael ei gwblhau'n llawn yn 2024/2025 a bydd cam 2 yn ymestyn i flynyddoedd dilynol.

3.7 Dyraniadau tuag at gyllid i berchnogion asedau hanesyddol.

Mae mwy na 30,000 o adeiladau rhestredig a 4,200 o henebion cofrestredig yng Nghymru, a pherchnogion preifat sy'n berchen ar y mwyafrif ohonynt. Mae'r rhan fwyaf o'r perchnogion hynny yn gofalu am eu heiddo mewn ffordd gydwybodol, sydd yn waddol gwerthfawr i genedlaethau heddiw ac yfory.

Mae Cadw wedi cyhoeddi ystod helaeth o ganllawiau, a gellir lawrlwytho cyfeiriadau at y cyllid grant sydd ar gael am ddim o wefan Cadw. Nid yw rhestru adeilad na chofrestru heneb yn rhoi unrhyw hawl i gymorth grant. Fel gydag unrhyw adeilad, mater i'r perchennog yw atebolrwydd cynnal a chadw. Fodd bynnag, mae gan Cadw gynlluniau grant ac ym mhob achos gwneir dyfarniadau ar sail gwerth am arian pan fydd yr ymgeisydd yn cyflwyno amcangyfrifon wedi eu costio, a asesir gan Arolygwyr Cadw.

Mae gan Cadw y cynlluniau grant cyfalaf canlynol ar hyn o bryd:

- **Grantiau Cyfalaf Adeiladau Hanesyddol** – ar gyfer gwaith atgyweirio ar adeiladau rhestredig sydd mewn perygl neu mewn cyflwr bregus
- **Grantiau Cynnal a Chadw ac Atgyweirio Adeiladau Hanesyddol** – ar gyfer gwaith cynnal a chadw ac atgyweirio ar raddfa fach
- **Gwaith Brys ar Adeiladau mewn Perygl** – Grantiau i Awdurdodau Lleol i dalu am gostau paratoi a chyflwyno Hysbysiadau Gwaith Brys i sicrhau cyflwr adeiladau rhestredig sydd mewn perygl ac mewn cyflwr bregus.
- **Grantiau Henebion** – i helpu perchnogion henebion i wneud gwaith atgyweirio a gwaith cadwraeth ar safleoedd sy'n amrywio yn ôl eu dyddiad o'r Oes Neolithig i adeiladau'r chwyldro diwydiannol.

Cyfanswm gwerth y grantiau cyfalaf i berchnogion asedau hanesyddol ar gyfer 2022/2023 oedd £2,831k. Yn ystod 2023/2024, pennwyd dyraniad cychwynnol o £1,800k, ond mae'n debygol y bydd dyraniadau rhagamcanol ar gyfer diwedd 2023/2024 yn mynd dros £2,000k. Y bwriad yw pennu dyraniad tebyg ar gyfer 2024/2025.

Amgueddfa Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru.

3.8 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad ag Amgueddfa Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru, gan gynnwys targedau creu refeniw.

Mae Llyfrgell Genedlaethol Cymru ac Amgueddfa Cymru yn rhagweithiol o ran cyflawni blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ac ennyn diddordeb pobl Cymru mewn gweithgareddau diwylliannol yn ogystal â bod yn hwyluswyr pwysig i ddangos diwylliant Cymru ar lwyfan rhyngwladol.

Mae hwn yn gyfnod heriol iawn i'n cyrff hyd braich. Yn ogystal â gostyngiadau i'w cyllidebau, maent yn wynebu pwysau chwyddiannol a chodiadau cyflog sylweddol. Maent hefyd yn wynebu costau cynyddol am gyfleustodau a phrosiectau cyfalaf. Mae hyn yn arbennig o wir i'r rhai â'r ystadau hanesyddol (Amgueddfa Cymru a'r Llyfrgell Genedlaethol) sydd wedi gweld cynnydd mawr iawn mewn costau.

Cafwyd gostyngiad o £2.992m yn erbyn y gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2024-25 i Amgueddfa Cymru a gostyngiad o £1.301m i'r Llyfrgell Genedlaethol. Mae'r naill ostyngiad a'r llall wedi cyfrannu tuag at ymarfer ailflaenoriaethu Llywodraeth Cymru.

Mae'r Llyfrgell yn dda o ran denu rhoddion elusennol a chymynroddion ond mae'r targed cynhyrchu incwm masnachol yn heriol iddi, gyda llai o opsiynau ar y safle i gynhyrchu refeniw o'i chymharu â'r Amgueddfa a'i siopau a'i chaffis ar saith safle. Mae'r Llyfrgell wedi sefydlu adran yn ddiweddar a'i nod yw arwain a chefnogi dulliau trawsnewidiol o godi arian drwy'r sefydliad cyfan. Mae'r Llyfrgell a'r Amgueddfa yn parhau i gynnal ymarferion cynllunio a mapio manwl yng ngoleuni'r hinsawdd ariannol bresennol.

Mae cyllideb gyfalaf y Llyfrgell Genedlaethol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25 yn parhau ar £2m. Bydd swm arall o £1.55m o Linell Wariant yn y Gyllideb Cefnogaeth i Ddiwylliant Lleol a Chwaraeon 6170 yn galluogi prosiectau digideiddio a datgarboneiddio yn ogystal â helpu i gynyddu ei lle storio.

Mae cyllideb gyfalaf Amgueddfa Cymru yn parhau ar £5m ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25. Bydd y gyllideb yn helpu i fynd i'r afael â rhai o'r heriau o ran cynnal a chadw sy'n gysylltiedig â gweithredu mewn adeiladau hanesyddol a'r angen i gadw ein casgliadau cenedlaethol yn ddiogel, ynghyd â dyraniad pellach o £0.300m o Linell Wariant yn y Gyllideb Diwylliant Lleol a Chwaraeon i alluogi prosiectau datgarboneiddio.

Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru

Yn 2024/25 bydd y Comisiwn Brenhinol yn gweld gostyngiad o 22% yn ei ddyraniad cymorth grant refeniw dangosol ar gyfer 2024/25. Gwneir y gostyngiad sylweddol hwn i gynyddu costau mewn rhannau eraill o Lywodraeth Cymru, gan gynnwys y cyllid sydd ei angen ar y GIG. Mae swyddogion yn gweithio gyda chydweithwyr yn y Comisiwn Brenhinol i ystyried effaith y gostyngiad hwn a chynllunio yn unol â hynny. Yn debyg i'r flwyddyn ariannol hon, bydd y Comisiwn Brenhinol yn cael dyraniad cyfalaf o £0.05m ynghyd â dyfarniad arall o £0.045m o Linell Wariant yn y Gyllideb Cefnogaeth i Ddiwylliant Lleol a Chwaraeon 6170 i ddigideiddio'r casgliad cenedlaethol o ffotograffau o'r awyr.

Llyfrgelloedd ac Amgueddfeydd

3.9 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â Strategaethau Llyfrgelloedd ac Amgueddfeydd.

Mae dyraniadau'r gyllideb ddrafft ar gyfer Cefnogaeth i Ddiwylliant Lleol a Chwaraeon yn gwneud cyfanswm o £6.668m refeniw a £24.7m cyfalaf, heb gynnwys cymorth i gyrff hyd braich a Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru a bennwyd yn y Llinellau Gwariant perthnasol yn y Gyllideb.

Er bod hwn yn setliad heriol, mae cyllid wedi cael ei ddyrannu i'n galluogi i gefnogi amgueddfeydd lleol, archifau a llyfrgelloedd yn unol â'n cyfrifoldebau fel yr asiantaeth ddatblygu ar gyfer y sector diwylliant lleol. Bydd ein cyllid yn sicrhau y caiff asedau ffisegol a digidol casgliadau archifau, amgueddfeydd a llyfrgelloedd eu rheoli, eu diogelu a'u gwneud yn hygyrch. Byddwn yn gweithio gyda chyrff cymorth allweddol yn y sector i feithrin gallu a gwydnwch, er mwyn sicrhau bod rhwymedigaethau statudol yn cael eu cyflawni, a safonau proffesiynol er budd defnyddwyr.

Mae llyfrgelloedd cyhoeddus yn ofyniad statudol o dan Ddeddf Llyfrgelloedd Cyhoeddus ac Amgueddfeydd 1964 ac mae cyfrifoldeb ar Weinidogion i 'uwcharolygu' darpariaeth llyfrgelloedd cyhoeddus. O ran archifau, ceir cyfrifoldebau statudol mewn perthynas â darparu ar gyfer cofnodion llywodraeth leol a Mannau Adneuo o dan Ddeddf Cofnodion Cyhoeddus 1958. Mae sicrhau bod y gofynion statudol hyn yn cael eu cyflawni yn un o'r gweithgareddau allweddol yn y dyraniad cyllidebol.

Rydym yn cefnogi mentrau cydweithredol i sicrhau effeithlonrwydd, gwerth am arian, cadernid gwasanaethau, a mynediad cyfartal i gasgliadau drwy'r sector cyfan. Rydym yn buddsoddi mewn creu casgliadau digidol a sgiliau er mwyn gwella cadernid, mynediad i adnoddau, a chynyddu lefelau ymgysylltu.

Rydym yn bwriadu parhau â'n rhaglen o Grantiau Cyfalaf Trawsnewid i gyllido datblygiadau cyfalaf a gwelliannau, gan gynnwys prosiectau digidol, er mwyn cefnogi datgarboneiddio a'r rhai sy'n hyrwyddo cydraddoldebau. Mae cyllid ar gyfer hyn wedi'i gynnwys yng nghyllideb Diwylliant Lleol a Chwaraeon.

3.10 Cyllid a ddyrannwyd i weithredu yn ôl argymhellion yr Adolygiad o Amgueddfeydd Lleol.

Roedd hyfywedd argymhellion allweddol yr Adolygiad yn amodol ar weithredu i greu tri chorff rhanbarthol. Erys hyn yn benderfyniad i awdurdodau lleol ledled Cymru. Ystyriodd Llywodraeth Cymru yr argymhellion ymhellach drwy'r astudiaeth ddichonoldeb 'Creu a Rhedeg Strwythur Amgueddfaol' a gwblhawyd yn haf 2019. Cydnabu'r Adolygiad gwreiddiol a'r astudiaeth ddichonoldeb hon fod i'r argymhellion oblygiadau sylweddol o ran costau ac ers 2015 ni thybïai awdurdodau lleol fod creu cyrff rhanbarthol yn flaenoriaeth iddynt.

Fel y nodir uchod, bydd y gyllideb ddrafft i gefnogi'r sectorau lleol yn gostwng 22.3%. Felly, mae'n heriol dyrannu cyllid i weithredu ar argymhellion yr Adolygiad Arbenigol, neu eu hystyried eto o dan y Strategaeth Ddiwylliant, fel y'i bwriadwyd yn wreiddiol.

Yn 2023-24, gwnaed rhagor o waith a oedd yn cefnogi sawl un o argymhellion yr Adolygiad. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru becyn cymorth arwyddocâd newydd i helpu amgueddfeydd i nodi a diogelu eitemau o arwyddocâd a helpu i resymoli casgliadau. Parhaodd i gynnig rhaglen hyfforddi a datblygu'r gweithlu ac mae hefyd wedi gweithio mewn partneriaeth â chyrff eraill yn y sector i ariannu diweddariad i ymchwil ac arweiniad Cymdeithas yr Amgueddfeydd Annibynnol ar bolisi ac arferion mynediad i amgueddfeydd. Yn 2024-25 ac o ystyried yr her sy'n rhan annatod o ostyngiadau cyllidebol, bydd

Llywodraeth Cymru yn parhau i gefnogi'r sector amgueddfeydd lleol drwy gynnig rhaglen datblygu'r gweithlu. Bydd hefyd yn ceisio hyrwyddo'r defnydd o'r pecyn cymorth ar arwyddocâd, er mwyn hwyluso cynnydd tuag at argymhelliad yr Adolygiad ynglŷn â deall y casgliadau o arwyddocâd cenedlaethol a ddelir ledled Cymru mewn amgueddfeydd lleol.

Y Celfyddydau a Chyngor Celfyddydau Cymru

3.11 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â Chyngor Celfyddydau Cymru

O dan egwyddor cyllid hyd braich, caiff ein prif fuddsoddiad yn y celfyddydau yng Nghymru ei sianelu drwy Gyngor Celfyddydau Cymru.

Mae hwn yn gyfnod heriol iawn i'n cyrff hyd braich diwylliannol, gan gynnwys Cyngor Celfyddydau Cymru. Yn ogystal â'r gostyngiadau yn y gyllideb, mae CCC a'r sectorau celfyddydau y mae'n eu cefnogi yn wynebu pwysau chwyddiannol sylweddol.

Bu gostyngiad o £3,570,000 yn erbyn cyllideb derfynol ddangosol 2024-25 ar gyfer Cyngor Celfyddydau Cymru sydd wedi cyfrannu tuag at ymarfer ailflaenoriaethu Llywodraeth Cymru. Ceir dyraniad refeniw o £30,429,000 yn y gyllideb ddrafft i Gyngor Celfyddydau Cymru.

Cwblhaodd CCC ei Adolygiad Buddsoddi yn seiliedig ar ei ddyraniadau cymorth grant dangosol, a gwnaeth ddyfarniadau dangosol, yn amodol ar ganlyniadau'r broses apelio a chadarnhau ei gyllideb ar gyfer 24/25. Yng ngoleuni'r gyllideb hon, mae swyddogion/Llywodraeth Cymru yn ymwybodol y bydd angen i CCC ailwerthuso manylion dyfarniadau'r adolygiad buddsoddi bellach er mwyn ei alluogi i barhau i roi cymorth hollbwysig i sector y celfyddydau o fewn y paramedrau hyn.

Mae cyllideb gyfalaf Cyngor Celfyddydau Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25 yn parhau ar £400,000. Hefyd, rydym wedi gwneud dyraniad tuag at wariant cynnal a chadw cyfalaf mewn theatrau, neuaddau cyngerdd a lleoliadau perfformio o Linell Wariant yn y Gyllideb 6170 a hefyd yr Oriel Celf Gyfoes Genedlaethol. Bydd cyllid i gefnogi'r broses o ailddatblygu Theatr Clwyd yn parhau drwy CCC.

3.12 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â chyllid i hyrwyddo mynediad at y celfyddydau.

Gan weithio gyda Chyngor Celfyddydau Cymru, byddwn yn parhau i gefnogi a hyrwyddo'r cyfraniad hollbwysig y mae'r celfyddydau yn ei wneud i Gymru.

Mae cynyddu ac amrywiaethu lefelau o fynediad a chyfranogiad yn y celfyddydau yn parhau i fod yn un o flaenoriaethau llythyr cylch gwaith Llywodraeth Cymru i Gyngor Celfyddydau Cymru. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn defnyddio'r rhan fwyaf o'i gymorth grant i roi arian craidd i sefydliadau celfyddydol strategol ac rydym yn disgwyl iddo barhau i flaenoriaethu mynediad a gwaith ymgysylltu.

Nod ein buddsoddiad mewn prosiectau cyfalaf diwylliannol mawr, yn enwedig Theatr Clwyd a'r Oriel Celf Gyfoes Genedlaethol, yw mynd i'r afael ag anghydraddoldebau a rhoi gwell mynediad, gan gynnwys y gogledd a'r canolbarth yn benodol.

3.13 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â chyllid i ddefnyddio'r celfyddydau a diwylliant i drechu tlodi

Mae'r gyllideb yn gwneud darpariaeth i barhau i gefnogi'r Rhaglen Cyfuno yn 2024-25 a'i gwaith ar ymgysylltu ag unigolion a chymunedau ym meysydd amddifadedd.

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn bartner strategol yn rhaglen Cyfuno, sy'n cefnogi sefydliadau i gyfranogi drwy roi cyngor ymarferol a threfnu cyflwyniadau rhwng partneriaid Cyfuno ac artistiaid/sefydliadau celfyddydol yn eu hardaloedd hwy.

3.14 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â chyllid i annog/alluogi sefydliadau'r celfyddydau i greu rhagor o'u hincwm eu hunain.

Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn cynnig cyfle i unrhyw sefydliad wneud cais am gyllid datblygu busnes drwy raglen Creu sy'n agored drwy gydol y flwyddyn. Mae'r mathau hyn o geisiadau'n aml yn canolbwyntio ar y ffordd y mae sefydliad yn gweithredu ac mewn cysylltiad â hynny, y ffordd y mae ei fodel ariannol yn gweithio a'r ffordd y gellid ei wella.

Mae pob cais am grant gan CCC yn gofyn am gyllideb a chaiff hon ei hadolygu fel rhan o'r broses. Mae bron pob cais yn gofyn am i'r sefydliad godi cyfran o'i gyllid ei hun, ac mae hyn hefyd yn rhan o'r broses gwneud penderfyniad.

Cymru Greadigol – Y cyfryngau a darlledu

3.15 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â Cymru Greadigol (gan gynnwys cyllid i'w ddsbarthu gan Cymru Greadigol).

Cyfanswm dyraniadau'r Gyllideb Ddrafft dros dair blynedd ar gyfer Cymru Greadigol yw £21.364m refeniw a £15m cyfalaf, gan gynnwys Cyngor Llyfrau Cymru. Yn 2023-24, cyfanswm dyraniad cyllideb Cymru Greadigol yw £7.119m refeniw a £5m cyfalaf (£12,119m).

Mae ein buddsoddiad yn canolbwyntio ar y sectorau â blaenoriaeth, sef sgrin (Ffilm a Theledu), cerddoriaeth, digidol a chyhoeddi ochr yn ochr ag ymrwymadau ym maes darlledu a newyddiaduraeth a nodwyd yn y Cytundeb Cydweithio yn ogystal â chyflawni ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu i wella sgiliau ar gyfer y diwydiant.

Ers mis Ebrill 2023, rydym wedi buddsoddi mewn naw prosiect cyfalaf, sy'n cyfrif am gyllid cyfalaf Cymru Greadigol gwerth £6.7m a thros £83.2m mewn Gwariant Cymru amcanestynedig, gan greu 50 o swyddi newydd. Nod y cynllun yw cefnogi twf Cymru fel cyrchfan sy'n cynhyrchu cynnwys o'r radd flaenaf. Mae'r cyllid yn cefnogi cwmnïau cynhyrchu a datblygu gemau yng Nghymru sydd am ddatblygu cynyrchiadau y bwriedir eu dangos i gynulleidfaoedd rhyngwladol a chreu swyddi hefyd i'r cynyrchiadau hynny o'r tu allan i Gymru sydd am ffilmio yng Nghymru.

Gan weithio gyda Ffilm Cymru (FfC), mae £1.3m wedi cael ei ddyrannu i bum prosiect yn 2022/2023 ac mae'r gwaith yn parhau gyda thîm FfC ar lif o brosiectau y disgwylir iddynt gael eu cyflwyno i'w hystyried gan banel y bwrdd ym mis Rhagfyr 2023 er mwyn ailddyrrannu balans y cyllid sydd eisoes wedi'i neilltuo yn ogystal â'r balans sy'n weddill yn y rhaglen gyffredinol.

Gyda thwf mewn cynyrchiadau sy'n ystyried ffilmio yng Nghymru mae gennym flaenoriaeth strategol hefyd i fuddsoddi yn ein seilwaith stiwdio. Yn dilyn ein buddsoddiad yn Aria Studios yn y gogledd y llynedd, mae Cymru Greadigol wedi buddsoddi yn Great Point

Studios ochr yn ochr â Phrifddinas-Ranbarth Caerdydd, i ehangu'r safle'n sylweddol. Nid yw'r gwaith adeiladu wedi dechrau eto ond bydd y safle hwn yn cael ei ehangu i arwynebedd o 257,000 troedfedd sgwâr i gyd.

Rydym yn parhau i roi cyllid i gefnogi'r sector cerddoriaeth fasnachol, gyda £700,000 mewn cyllid cyfalaf i gefnogi lleoliadau, stiwdios recordio ac ystafelloedd rhagymarfer drwy Gronfa Gyfalaf Cerddoriaeth 2023 i 17 o fusnesau. Mae'r swm hwn yn ychwanegol at gyllid referniw o £200,000 drwy gymorth strategol i raglenni megis FOCUS Cymru, PRS Momentum a Power up, gŵyl gomedi'r BBC a darparu rhaglen Beacons.

Bydd y cyllid ychwanegol ar gyfer darlledu a'r cyfryngau yn cefnogi camau i gryfhau'r cyfryngau yng Nghymru fel y'i nodwyd yn y Cytundeb Cydweithio â Phlaid Cymru.

Mae cymorth i ddatblygu sgiliau a thalent yn y diwydiannau creadigol yn un o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu ac mae Cymru Greadigol yn ymrwymedig i gefnogi a meithrin y gweithlu presennol a gweithlu'r dyfodol.

Yn ystod y flwyddyn ariannol hon bu 73 o hyfforddeion mewn lleoliadau â thâl ar gynyrchiadau a ariannwyd gan Cymru Greadigol gydag ymrwymiad o 45 o hyfforddeion ychwanegol hyd yma ar gynyrchiadau sy'n cael eu hariannu ar hyn o bryd, gan gynnwys: Out There, Maid of Sker (gêm) a Tŷ Gwyrdd. Mae hyn yn cynnwys lleoliadau lefel mynediad ac uwchsgilio yn ogystal â phrentisiaethau o dan Gynllun Prentisiaethau a Rennir CRIW (Sgil Cymru). Mae hyfforddeion â thâl ar bob un o'r ffilmiau a ariennir drwy ein cytundeb â Ffilm Cymru. Caiff pob lleoliad ei fonitro, ac ymwelir â chynyrchiadau i gael adborth gan y cyflogwyr/cyflogai. Mae Cymru Greadigol yn gweithio'n agos gyda rhanddeiliaid eraill yn y diwydiant er mwyn edrych ar greu llwybrau gyrfa ystyrlon i hyfforddeion.

Ar hyn o bryd, mae 17 o brosiectau sgiliau a hyfforddiant o ansawdd uchel yn cael eu cyflwyno drwy'r Gronfa Sgiliau Creadigol a lanswyd ym mis Medi 2022.

Yn ogystal â'r 17 o brosiectau, mae Cymru Greadigol yn cefnogi pedwar prosiect partneriaeth sgiliau ychwanegol, gan gynnwys rhaglen i hwyluswyr llesiant, sef cwrs chwe mis newydd; *O'r Sgript i Sinema* sy'n cael ei gyflwyno gan NFTS Cymru ar y cyd ag S4C, sydd â'r nod o helpu sgriptwyr i ddatblygu eu llais sinematig yn y Gymraeg. Mae Cymru Greadigol hefyd yn parhau i gefnogi Cyswllt Diwylliant Cymru am drydedd flwyddyn. Nod y prosiect yw helpu talent amrywiol yng Nghymru i ddod o hyd i gyfleoedd ym myd ffilm a theledu. Mae Cymru Greadigol yn un o bum partner sy'n cefnogi'r prosiect hwn ochr yn ochr â BBC Cymru, ITV Cymru, S4C a C4.

Mae amrywiaeth a chynwysoldeb wedi'u hymgorffori yn y gweithgareddau ac mae Bwrdd Anweithredol Cymru Greadigol wedi pennu hyn fel ei brif flaenoriaeth. Mae uchelgeisiau Cymru Greadigol i greu sector diwydiannau creadigol mwy amrywiol a chynhwysol yng Nghymru yn amlwg yn cyd-fynd ag ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu i sicrhau'r tegwch mwyaf posibl i bawb, cael gwared ar wahaniaethu a dathlu amrywiaeth.

3.16 Diweddariad ar gynlluniau i roi rhagor o gymorth newyddiaduraeth Saesneg sy'n "debyg i beth sydd gyda ni yn y Gymraeg".

Yn 2022/23 cefnogwyd newyddiaduraeth gymunedol annibynnol drwy ddyfarnu £100,000 i PING! News i gyflwyno Cronfa Sbarduno Newyddiaduraeth, prosiect dilynol i Gronfa

Newyddiaduraeth er Budd y Cyhoedd Cymru a gefnogwyd gan gyllideb 2021/22. Hyd yma, mae'r Gronfa Sbarduno Newyddiaduraeth wedi cefnogi 10 o gyhoeddiadau ledled Cymru i gynyddu eu darpariaeth o newyddion er budd y cyhoedd sy'n berthnasol yn lleol a hybu twf yn y sector newyddion cymunedol yng Nghymru. Hefyd, y tri phrosiect peilot newyddiaduraeth penodol; mae swydd gohebydd penodol i'r Senedd a arweinir gan y Rhwydwaith Newyddion Cymunedol Annibynnol a'r prosiect "Media Development Lab" a arweinir gan Inclusive Journalism Cymru a ariannwyd drwy gyllideb 2022/23 a phrosiect Ymchwil Data Sector Prifysgol Caerdydd, a ariannwyd drwy gyllideb 2023/24 yn parhau i gyflawni eu nodau. Mae gwaith yn mynd rhagddo i neilltuo gweddill cyllideb cymorth ariannol i'r cyfryngau ar gyfer 2023/24.

3.17 Dyraniadau a sylwebaeth mewn perthynas ag unrhyw gyllid ar gyfer y cyfryngau a darlledu.

Hyd yma, yn 2023-24, dyfarnwyd cyfanswm o £3,760m i Gyngor Llyfrau Cymru i gefnogi'r sector cyhoeddi yng Nghymru. Roedd hyn yn cynnwys cronfa refeniw wrth gefn ar gyfer y Gwasanaeth Newyddion Cymraeg Digidol. Cytunir ar y gyllideb ar gyfer Cyngor Llyfrau Cymru ar gyfer 2024-25 fel rhan o'r cyhoeddiad ffurfiol ar y gyllideb. Rydym yn parhau i ddefnyddio'r Memoranda Cyd-ddealltwriaeth â'r BBC ac S4C i lywio cyd-gomisiynau a chefnogi mwy o weithio mewn partneriaeth ar faterion darlledu a chyfleoedd cyllido i sefydliadau yng Nghymru. Drwy hyn, cefnogwyd cyfres o gynrychiadau yn 2023/24, gan gynnwys *Pren ar y Bryn / Tree on a Hill* a *Men Up*. Mae ein cyllid ar gyfer cynhyrchu yn parhau i ddenu nifer mawr o ymholiadau newydd ac rydym yn cynnal llif eang o brosiectau cenedlaethol a rhyngwladol posibl.

3.18 Dyraniadau a sylwebaeth mewn cysylltiad â gweithredoedd darlledu a chyfathrebu yn y Cytundeb Cydweithredu, a'r hyn y bwriedir iddynt ei gyflawni.

Hyd yma, yn 2023-24, neilltuwyd cyfanswm o £0.216m i helpu i gyflawni ymrwymadau ym maes darlledu a newyddiaduraeth yn y Cytundeb Cydweithio, fel a ganlyn:

Gweithgaredd	Cyllid
Gweinyddu ac adroddiadau panel o arbenigwyr	£10,658
Cymorth i ddatblygu'r llwyfan AM	£173,799
Prosiect Ymchwil Data Sector Prifysgol Caerdydd	£31,750

Yn 2024-25 mae cyllideb flynyddol o £1m ar gyfer darlledu a £100,000 ar gyfer newyddiaduraeth wedi cael ei neilltuo, fel y'i nodwyd yng nghyllideb y Cytundeb Cydweithio. Hefyd, mae £700,000 wedi cael ei ddyrannu ar gyfer ffilmiau a chynnwys Cymraeg drwy'r Cytundeb Cydweithio. Caiff penderfyniadau ar y gweithgareddau a'r prosiectau sydd i'w cefnogi gan y cyllidebau hyn eu gwneud ar ôl cytundeb ynglŷn ag ymateb Llywodraeth Cymru i'r argymhellion a nodwyd yn adroddiad y Panel o Arbenigwyr Darlledu ac yng nghyd-destun yr argymhelliad a nodwyd yn adroddiad Gweithgor Newyddiaduraeth er budd y cyhoedd Cymru. Bwriedir i'r cyllid gefnogi gwelliannau yn y fframwaith darlledu a chyfathrebu yng Nghymru, er mwyn cau'r bwlch o ran gwybodaeth a datblygu mentrau sy'n bodoli eisoes a mentrau newydd i wella newyddiaduraeth Cymru a chefnogi'r cyfryngau sydd wedi'u lleoli yng Nghymru.

Cymru Greadigol – Cymorth ar gyfer cynyrchiadau ffilm a theledu

3.19 Y ffigurau refeniw diweddaraf a'r rhagamcaniad refeniw, a'r cyfraddau meddiannaeth ar gyfer Stiwdios Pinewood/Stiwdios Seren ers dechrau'r Cytundeb Gwasanaethau Rheoli ym mis Tachwedd 2017.

Dechreuodd prydles Great Point ar gyfer Stiwdios Seren ar 1 Hydref 2020 a daeth i ben pan werthwyd y stiwdio. Mae'r rhent a dderbyniwyd hyd at ei gwerthu fel a ganlyn:

01.10.20 – 30.09.21	£319,000
01.10.21 – 30.09.22	£478,000
01.10.22 – 21.08.23	£682,747

Mae'r stiwdio wedi cynnal dau gynhyrchiad mawr hyd yma, HAVOC ar ran Netflix a Black Cake ar ran Hulu ochr yn ochr â nifer bach o gynyrchiadau, gan gynnwys 'The Famous Five'.

3.20 Y ffigurau diweddaraf ar gyfer y Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau, gan gynnwys cyfanswm y buddsoddiadau, yr elw o ganlyniad i fuddsoddiadau a gwariant yng Nghymru (wedi'i ddadansoddi yn ôl prosiect), a'r un ffigurau ar gyfer buddsoddiadau mewn cynyrchiadau sgrin a wneir gan Cymru Greadigol.

I gadarnhau, y cyfanswm a adenillwyd hyd yma yn 2023/2024 yw £40,690.63 drwy'r Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau a oedd yn gronfa buddsoddi masnachol ar gyfer teledu a ffilm. Mae'r gronfa wedi cau erbyn hyn, ac wedi cau ers sawl blwyddyn. Oherwydd yr amser sydd wedi mynd heibio ers i'r gronfa hon gau, ystyrir ei bod yn annhebygol y bydd llawer mwy yn cael ei adennill drwy'r gronfa hon.

Ceir crynodeb o'r Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau yn **Atodiad C**.

3.21 Y ffigurau diweddaraf ar gyfer y cyllid cynhyrchu a ddarperir gan Lywodraeth Cymru, gan gynnwys cyfanswm y buddsoddiadau a gwariant yng Nghymru (wedi'i ddadansoddi yn ôl prosiect).

Ers 2020 darparwyd £22.1m mewn cyllid cynhyrchu (sydd bellach yn cynnwys buddsoddi mewn gemau o ganlyniad i'r meini prawf diwygiedig) ac mae hyn wedi cefnogi 39 o brosiectau a bydd yn cynhyrchu dros £269m i economi Cymru. Ers 2020, mae Cymru Greadigol wedi cefnogi cyfanswm o **341** o leoliadau â thâl ar gynyrchiadau a gyllidwyd.

Ceir rhestr o'r prosiectau yn **Atodiad D**.

3.22 Y ffigurau diweddaraf ynghylch Cronfa Sgrin Cymru gan gynnwys cyfanswm y buddsoddiad a Gwariant Cymru (wedi ei ddadansoddi fesul prosiect).

Gellir gweld yr holl gynyrchiadau a gefnogwyd cyn lansio Cymru Greadigol yn 2020 yn Atodiad C. Er eglurder, nid oes unrhyw Gronfa Sgrin Cymru. Dyma'r dull o reoli cymorthdaliadau a ddefnyddir i gefnogi cyllid cynhyrchu.

3.23 Y ffigurau diweddaraf ynghylch benthyciad Llywodraeth Cymru i Stiwdios Bad Wolf, gan gynnwys cyfanswm yr ad-daliadau a gwariant yng Nghymru (wedi'i feincnodi yn erbyn targedau Llywodraeth Cymru).

Cyfanswm y llog sy'n ddyledus ar y benthyciad yw £1.064, a dechreuodd ad-daliadau ym 2020-21. **Mae Bad Wolf wedi ad-dalu £669,314 o'r benthyciad â llog ac mae £394,686 yn weddill.** Ceir y manylion ariannol diweddaraf yn **Atodiad E**.

3.24 Disgrifiad o'r strategaeth a'r targedau ar gyfer buddsoddiadau mewn cynyrchiadau sgrin a wnaed gan Cymru Greadigol.

Gwnaethom lansio ein model cyllido cynyrchiadau newydd ym mis Mai y llynedd. Nod y cynllun yw cefnogi twf Cymru fel cyrchfan sy'n cynhyrchu cynnwys o'r radd flaenaf. Mae'r cyllid yn cefnogi cwmnïau cynhyrchu a datblygu gemau yng Nghymru sydd am ddatblygu cynyrchiadau y bwriedir eu dangos i gynulleidfaoedd rhyngwladol a hefyd y cynyrchiadau hynny o'r tu allan i Gymru sydd am ffilmio yng Nghymru. Er mai un o'r prif allbynnau o hyd yw'r effaith ar economi Cymru drwy wariant ar griwiau, cyfleusterau, lleoliadau ac ati, mae'r gronfa hefyd yn ceisio sicrhau bod cymaint o gyfleoedd hyfforddiant a datblygu sgiliau â phosibl ar gael ar gynyrchiadau sy'n cael cyllid. Mae'r gronfa yn blaenoriaethu cynnwys sy'n dangos elfennau gorau diwylliant, iaith a daearyddiaeth Cymru, ond mae hefyd yn blaenoriaethu datblygiad sector sy'n cynnig cyfleoedd cyfartal ac amrywiol yn yr hirdymor, sylfaen cyflogaeth fedrus ac un sy'n ystyriol o lesiant y staff presennol.

Hefyd, ym mis Gorffennaf 2022, ymrwymodd Llywodraeth Cymru i gytundeb â Ffilm Cymru i weinyddu'r cyllid grant ar gyfer ffilmiau nodweddiadol ar ein rhan. Hyd yma, mae £1.3m wedi cael ei ddyrannu i bum prosiect yn 2022/2023 ac mae'r gwaith yn parhau ar y prosiectau hyn ar y cyd â thîm a bwrdd prosiectau Ffilm Cymru.

3.25 Asesiad o effaith y cyllid cynhyrchu a ddarperir drwy Ffilm Cymru, a'r dyraniadau ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod.

Byddwn yn gwerthuso'r rhaglen ar ddiwedd y cyfnod peilot dwy flynedd.

4.0 Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu

4.1 Sicrhau bod hanes pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn cael ei adlewyrchu'n briodol yn ein sectorau diwylliannol a threftadaeth, gan gynnwys yn ein Hamgueddfeydd Cenedlaethol [a Sicrhau bod hanes a diwylliant ein cymunedau Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn cael eu hadlewyrchu'n briodol drwy fuddsoddi rhagor yn ein sector diwylliannol a'n rhwydwaith amgueddfeydd].

Nod yr ymrwymadau ym maes Diwylliant, Treftadaeth a Chwaraeon yng Nghynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, a'r ymrwymadau penodol cysylltiedig yn y Rhaglen Lywodraethu yw gwneud gwahaniaeth mesuradwy i fywydau pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol. Mae ein gwaith wedi canolbwyntio ar ehangu mynediad, cyfranogiad a lefelau ymgysylltu pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn ogystal â methrin gallu ein sectorau diwylliannol a threftadaeth i fynd i'r afael â hiliaeth sefydliadol a systematig. Er mwyn cyflawni hyn, rydym wedi neilltuo cyllid cyfalaf a refeniw o ychydig dros £5m i gyd dros y

blynyddoedd ariannol 2023-25 i gefnogi ein sefydliadau diwylliant, treftadaeth a chwaraeon cenedlaethol, lleol, rhanbarthol a llawr gwlad. Mae'r dyraniad hwn yn cynnwys cyfraniad o ychydig dros £1.3 miliwn o gyllideb y Cytundeb Cydweithio i gefnogi'r gwaith hwn.

Mae pob prosiect sy'n cael cyllid yn canolbwyntio ar gydgyhyrchu, gan ddangos ymrwymiad i roi profiad bywyd wrth wraidd y broses o gynllunio, datblygu a chyflwyno polisiau / gwasanaethau. Gwyddom nad mater o amrywiaeth a chynhwysiant yw cydgyhyrchu â phobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol; mae'n rheidrwydd strategol sy'n arwain at wasanaethau tecach a mwy diwylliannol briodol a lle mae ein treftadaeth yn cynnig naratif mwy cytbwys a dilys o'n gorffennol.

Mae camau breision wedi cael eu cymryd yn y sectorau diwylliant a threftadaeth i gyflawni yn erbyn nodau a chamau gweithredu Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol ac ymrwymadau cysylltiedig y Rhaglen Lywodraethu. Y llynedd, cyhoeddodd Cyngor Celfyddydau Cymru ac Amgueddfa Cymru [Gynllun Gweithredu Ehanu Ymgysylltiad 2022-25 | Cyngor Celfyddydau Cymru](#) ar y cyd, a ategir gan waith i fynd i'r afael â'r anghydraddoldebau presennol a brofir gan bobl, grwpiau a chymunedau, yn enwedig y rhai heb gynrychiolaeth ddigonol ar hyn o bryd, o ran mynediad at y celfyddydau a chymryd rhan yn y celfyddydau. Mae Cadw wrthi'n llunio canllawiau terfynol i gyrff cyhoeddus ar goffadwriaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae hyn yn dilyn yr archwiliad o henebion ac enwau strydoedd a nododd enghreifftiau niferus o goffadwriaethau mewn manau cyhoeddus y gellid eu hystyried yn ddadleuol. Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar y canllawiau a'r bwriad yw eu cyhoeddi ar ddechrau'r Flwyddyn Newydd.

4.2 Sefydlu Cronfa Ymchwil a Datblygu Diwydiannau Creadigol

Nid yw Cymru Greadigol wedi llunio cronfa ymchwil a datblygu newydd yn benodol. Cynhwyswyd ymchwil a datblygu fel maes blaenoriaeth allweddol fel rhan o'r rhaglen cyllid datblygu. Mae cronfeydd datblygu 2021/22 gwerth £1.1m wedi cael eu dyrannu'n llawn at ddibenion cyflawni drwy gydol 2021/22 a 22/23 i 51 o gwmnïau creadigol. Ym mis Gorffennaf 2023, lanswyd ail gylch o gronfeydd datblygu a nodwyd 35 o brosiectau ar gyfer gwariant gwerth dros £980,000 i gyd yn 2023/24 a 2024/25.

Ariennir rhaglen media.cymru gwerth £50m drwy £22m o brif Gronfa Cryfder mewn Lleoedd Ymchwil ac Arloesi yn y DU, £3m gan Brifddinas-Ranbarth Caerdydd, £0.5m gan Lywodraeth Cymru, drwy Cymru Greadigol, a £23m o arian cyfatebol gan bartneriaid yn y diwydiant a phrifysgolion. Mae rhaglen Media Cymru, a gefnogir gan Cymru Greadigol, yn cynnwys pecyn gwaith i gyflwyno cronfa ymchwil a datblygu i Gymru gyfan ar gyfer y diwydiannau creadigol. Caiff hyn ei gyflawni rhwng 2022 a 2026 ac mae £100,000 wedi cael ei hawlio hyd yma ac mae £100,000 wedi cael ei broffilio ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24.

Mae prosiect ymchwil cynaliadwy arloesol ar gyfer y diwydiant sgrin sy'n cael ei redeg gan Sefydliad Ffilmiau Prydain a BAFTA Albert wedi cael ei sicrhau i Gymru, yn sgil cynnig llwyddiannus gan Cymru Greadigol ynghyd â'i phartneriaid cyflawni Ffilm Cymru a Clwstwr. Mae'r adroddiad wedi cael ei gyhoeddi bellach ac rydym yn gweithio ar yr argymhellion.

4.3 Y Gwasanaeth Cerddoriaeth Cenedlaethol

Mae'r Gwasanaeth Cerddoriaeth Cenedlaethol, a ariennir gan Gyfarwyddiaeth Addysg Llywodraeth Cymru dros y cyfnod 2022-23 i 2024-25, yn datblygu rhaglen eang ei chwmpas i gefnogi addysg a gweithgareddau cerddoriaeth. Cyflawnwyd un o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu drwy sefydlu'r gwasanaeth ym mis Mai 2022. Un ffocws allweddol o'r gweithgarwch, fel y'i nodwyd yn y [Cynllun Cenedlaethol ar gyfer Addysg Cerddoriaeth](#), yw darpariaeth mewn ysgolion a lleoliadau, ac mae rhaglenni 'Profiadau Cyntaf' a 'Llwybrau Cerddoriaeth' yn cael eu cyflwyno ym mhob ardal awdurdod lleol.

Ar adeg ei sefydlu, amlinellwyd y byddai'r Gwasanaeth Cerddoriaeth Cenedlaethol yn cael cyllid gwerth cyfanswm o £13.5 miliwn dros gyfnod o dair blynedd (sy'n cyfateb i £4.5 miliwn y flwyddyn). Fodd bynnag, yng ngoleuni sefyllfa gyllidebol ehangach Llywodraeth Cymru, y bwriad yw y bydd y dyraniad ar gyfer y gwasanaeth yn 2024-25 yn gostwng £500,000 (hynny yw, cyllideb o £4 miliwn).

4.4 Buddsoddi yn Theatr Clwyd

Mae aildatblygu Theatr Clwyd yn un o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu. Rydym wedi dyfarnu cyfanswm o £26.5m (2021/22-24/25), gan gynnwys £23.5m o dan y Cytundeb Cydweithio tuag at y prosiect hwn, a fydd yn cael ei weinyddu gan Gyngor Celfyddydau Cymru ac yn cynnwys £7.768m yn 2024/25. Mae hyn yn adlewyrchu newid i'r proffil gwariant er mwyn adlewyrchu'r amserlen ddatblygu yn fwy cywir.

Yn ystod 2023-24, mae cynnydd sylweddol wedi cael ei wneud ar y safle. Mae cam dymchwel y prosiect wedi cael ei gwblhau erbyn hyn ac mae'r cam adeiladu wedi dechrau. Mae tîm Theatr Clwyd yn parhau i fwrw ymlaen â'r ymgyrch codi arian ar gyfer y prosiect aildatblygu, ac mae'r ymgyrch gyhoeddus i godi arian bellach wedi cael ei lansio. Yn dilyn adolygiad trylwyr ac adolygiad sicrwydd Gateway 3 llwyddiannus, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cymeradwyo Achos Busnes Llawn y prosiect erbyn hyn.

4.5 Sefydlu Amgueddfa Bêl-droed i Gymru

Ym mis Chwefror 2023, cyhoeddwyd swm pellach o £5.458m ar gyfer Amgueddfa Bêl-droed Cymru, er mwyn mynd drwy'r broses datblygu cynnwys, adeiladu hyd at gwblhau ac agor (ym mis Mawrth 2026 yn ôl y bwriad). O'r swm hwn, y dyraniad ar gyfer 2024-25 yw £4,258,120.

Yn ystod 2023-24, mae'r tîm prosiect yn Amgueddfa Wrecsam wedi datblygu'r dyluniadau ar gyfer adeilad a chynnwys yr Amgueddfa Bêl-droed newydd i Gymru, wedi datblygu'r Achos Busnes Llawn dros y prosiect ac wedi cynllunio gweithgareddau cyn ac ar ôl ei hagor a chynllun busnes yr amgueddfa.

Mae lluniadau'r cam adeiladu a manylebau ar gyfer adeilad yr amgueddfa yn y dyfodol, ynghyd â dyluniadau ar gyfer yr orielau a manau cyhoeddus wedi cael eu paratoi'n derfynol. Ar ôl cyhoeddi hysbysiad gwybodaeth ymlaen llaw i'r farchnad ar gyfer y contractwr gwaith adeiladu, caiff tendrau eu cyhoeddi ar gyfer y cam adeiladu ar ddechrau mis Ionawr.

Mae'r gweithgarwch casglu ac ymgysylltu wedi codi proffil y prosiect, gan sicrhau y deuir o hyd i'r gwrthrychau a'r straeon sydd eu hangen ar yr amgueddfa, a fydd yn cynorthwyo'r gwaith o ddatblygu cynnwys er mwyn sicrhau bod straeon amrywiol am y gêm, gan gynnwys y gêm ar lawr gwlad a gemau rhyngwladol a straeon cefnogwyr a

chwaraewyr yn cael eu cynrychioli. Yn ystod y flwyddyn, cafodd yr amgueddfa gasgliad pwysig, mawr gan Alun Evans, Llywydd Cymdeithas Bêl-droed Cymru.

Mae tîm Wreccsam yn parhau i godi arian i'r prosiect, gan gynnwys ei gais i Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol. Cafodd cyllid o Gronfa Ffyniant Gyffredin y DU ei sicrhau y flwyddyn hon.

Caiff adolygiad sicrwydd Gateway 3 o'r achos busnes llawn ei gynnal ym mis Chwefror 2024. Ar 4 Tachwedd 2023, caeodd Amgueddfa Wreccsam i'r cyhoedd er mwyn paratoi ar gyfer y gwaith ailddatblygu.

4.6 Sefydlu Oriol Celf Gyfoes Genedlaethol

Mae datblygu Oriol Celf Gyfoes Genedlaethol i Gymru yn un o ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu a'r Cytundeb Cydweithio â Phlaid Cymru.

Mae tair elfen benodol i'r broses ddatblygu, a ategir gan adnodd oriel ar-lein o'r enw Celf ar y Cyd:

1. Bydd rhwydwaith o orielau ledled Cymru yn rhoi mynediad am ddim i'r casgliad cenedlaethol a dod â chelf gyfoes yn agosach at gymunedau.
2. Oriolau cynhaliol, sef y sefydliadau sy'n gartref i'r casgliad cenedlaethol o gelf Cymru ar hyn o bryd, h.y. Amgueddfa Cymru, Caerdydd a Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Aberystwyth.
3. Oriol angori i gynnig wyneb cyhoeddus blaenllaw i'r Oriol Celf Gyfoes Genedlaethol.

Lansiwyd y llwyfan digidol **Celf ar y Cyd** ym mis Mehefin 2023, ac erbyn diwedd mis Hydref 2023 roedd yn cynnwys dros 33,500 o ddelweddau. Mae wedi cael ei gyrchu gan 6,500 o ddefnyddwyr newydd ac mae'r tudalennau wedi cael eu gweld 44,000 o weithiau. Bydd casgliadau Amgueddfa Cymru a'r Llyfrgell Genedlaethol yn cael eu digideiddio a'u hychwanegu at y safle erbyn diwedd mis Mawrth 2025.

Rydym yn ystyried cynlluniau ar gyfer chwe safle ymgeisiol posibl ar gyfer **Oriol Angori** ledled Cymru. Mae'r broses o chwilio am oriel angori ar gam cynnar o hyd. Rydym yn rhagweld, ar ôl y penderfyniad ar safle, y byddwn yn ystyried materion mwy ymarferol a gweithredol, gan ddatblygu cysyniad a rôl yr Oriol Angori.

Rydym yn gobeithio gwneud penderfyniad ar safle a ffeirir i'w ddatblygu ar ddechrau'r flwyddyn galendr nesaf ar ôl ystyried y cynigion a ddaw i law. Hyd nes bydd safle a ffeirir wedi'i nodi, ni fydd modd nodi lefel y buddsoddiad sydd ei angen i gefnogi datblygiad, fforddiadwyedd neu fodelau gweithredol unrhyw oriel angori yn y dyfodol.

Mae'r **model gwasgaru** ar gyfer Oriol Celf Gyfoes Genedlaethol Cymru yn cael ei ddatblygu fel cam cyntaf hollbwysig, sy'n cynnwys naw safle ledled Cymru. Mae'r gwaith hwn yn cael ei arwain drwy gydweithio rhwng Cyngor Celfyddydau Cymru, Amgueddfa Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru.

Bydd y model ddaearyddol wasgaredig yn golygu mwy o fynediad at gelf gyfoes a'r casgliadau cenedlaethol gan gymunedau ledled Cymru, sy'n dod â chelf yn agosach i bobl Cymru, mewn ffordd lawer tecach.

Mae dyfarniad grant amodol wedi cael ei wneud i ddatblygu'r gwaith hwn a chaiff costau ar gyfer y prosiect eu pennu'n derfynol ym mis Chwefror 2024.

Rhwng 2017 a 2023, gwariwyd cyfanswm o £1.76m ar y gwahanol elfennau o'r rhaglen hon, gyda £1.36 o wariant cyfalaf. Mae'r dyfarniad grant a wneir yn awr yn rhoi swm pellach o £6,290,259 i gefnogi'r prosiect hyd at ei gwblhau ym mis Mawrth 2025.